יודען, געדענקט, אז דער קאַמף געגען די רדיפות אויף יודען אין דייטשלאנד דויערט
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem
NAJER FOLKSBLAT
פרייז 15 גראשן
היינט 10 זייטען
נייער פאלקסבלאט
№ 230 | Łódź, Środa, 2 października 1935. | דרייצענטער יאהרגאנג | לאדז, מיטוואך, ה' תשרי תרצ"ו | № 230
Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

פראנקרייך וועט צושטעהן
צו די סאנקציעס געגען איטאליע
די מלחמה וועט זיך אנהויבען אין 2 וואכען ארום

לאנדאן, 1 (ספ. טעל.)
דאס געשפרעך פון מאג זענען די פראגען, וועלכע די ענגלישע רעגירונג האט ארויסגעשיקט אויפ'ן אדרעס פון פראנקרייך וועגען איהר שטעלונג אין פאל פון א קאנפליקט אויפ'ן מיטעללענדישען ים.

די ענגלישע פראגען זענען פאלגענדע: אויב די ענגלישע שיפען, וועלכע וועלען אדורכפיהרען א בלאקאדע פון איטאליען, וועלען אטאקירט ווערען דורך איטאליענישע שיפען צי וועט פראנקרייך קומען צו הילף?

די ענגלישע פרעסע רעדט ברייט ארום דאס דאזיגע פראבלעם. דער „דיילי טעלעגראף" מעלדעט, אז די פראנצויזישע רעגירונג האלט דערוויל בסוד איהר בעשלוס. יעדענפאלס האלט מען, אז דער פראנצויזישער ענטפער וועט זיין א פאזיטיווער.

די „מארנינג פאסט" שרייבט, אז לאנדאן ערווארט בקרוב דעם פראנצויזישען צוזאג וועגען אונטערשטיצען דעם ענגלישען פלאט דורך די פראנצויזישע ים־כוחות, אויב די סאנקציעס געגען איטאליענער וועלען דערפיהרען צו פיינדליכע שריט. די ענגלישע רעגירונג פערלאנגט פון דער פראנצויזישער אז פראנקרייך זאל אין פאל פון מלחמה אפגעבען זייערע שטיץ־פונקטען אויפ'ן מיטעל־לענדישען ים צו דער דיספאזיציע פון ענגלישען פלאט און געבען דעם פלאט אקטיווע הילף — ס'האנדעלט זיך איצט וועגען צוזאמענארבייט נישט נאר אויפ'ן ים נאר אויך אויף דער יבשה.

„ניו־קראניקל" איז צופרידען וואס דער פראנצויזישער ענטפער וועט זיין א פאזיטיווער. ס'איז ווארשיינליך אז נאר א ווירטשאפטליכער דרוק געגען איטאליען וועט נישט נענוג זיין, דאס איז אבער נישט זיכער. ס'איז אויך נישט בעקאנט, וואס פאר א פלענער מוסאליני האט, אין פאל ווען ס'וועלען אנגענומען ווערען סאנקציעס.

פאריז, 1 (ספ. טעל.) די פאליטישע געשפרעכען אין פאריז ווערען נעפיהרט דורך לאוואל'ן מיטן ענגלישען אמבאסאדאר קלערק און מין. אידען, וועלכער איז היינט געקומען קיין פאריז.

ס'איז אויך אנוועזענד אין פאריז דער פרינץ אף אועלס.

רוים, 1 (ספ. טעל.)
דא גרייט מען זיך צום ערשטען אנגריף אין אביסיניען, וועלכער וועט ווארשיינליך פארקומען אין 15 טעג ארום באלד ווי די ערד וועט אפיסעל אויסטרוקענען נאך די רעגענס. דאס ערשטע וועט פארקומען א לופט־אנגריף און ס'וועלען באמבארדירט ווערען די באהנען.

צוגרייטונגען אין גיבראלטאר.

פאריז, 1 (ספ. טעל.)
דער „טאן" מעלדעט פון גיבראלטאר, אז די מיליטערישע צוגרייטונג, וועלכע דארפען פערטיידיגען גיבראלטאר, ווערען געפיהרט בייטאג און ביינאכט.

אויף די בערג זענען אוועקגעשטעלט געווארען 50 באטעריעס געגען לופט־אנגריפען. ס'זענען אויך אוועקגעשטעלט געווארען עטליכע באטעריעס פון שווערער ארטילעריע, כדי צו פערשנעלערן דעם טראנספארט פון געוועהר און אמוניציע האט די ענגלישע מיליטער־מאכט געדונגען 40 פריוואטע לאסט־אויטאס.

די בעפעלקערונג פערהאלט זיך רוהיג.

איטאליענישע שיפען לאזען נישט קיין געוועהר קיין אביסיניע.

אדיס־אבעבא, 1 (ספ. טעל.)
אויפ'ן רויטען ים געפינען זיך 16 איטאליענישע אונטערוואסער־שיפען, כדי איבערצונעהמען די טראנספארטען געוועהר און אמוניציע, וועלכע ווערען געשיקט קיין אביסיניען.

לאנדאן, 1 (ספ. טעל.)
פון מאלטא זענען ארויסגעשיקט געווארען א גאנצע רייה איטאליענער, וועלכע האבען געפיהרט אגיטאציע פאר איטאליען.

נעאפאל, 1 (ספ. טעל.)
ס'זענען אפגעפלויגען קיין אפריקא עטליכע עראפלאנען. א חוץ דעם איז אפגעפלויגען א שיף מיט 300 לופט־פליהער. פון גענואר איז אפגעגאנגען די שיף „גאביאנא" מיט 1300 ארבייטער.

פון טריעסט איז אפגעפאהרען דער פולעמיאטען באטאליאן מיט 1160 מענשען, 50 מאשין־געוועהרען און 150 פערד.

לאנדאן, 1 (ספ. טעל.)
דער קאנגרעס פון דער לייבאר־פארטיי האט ארויסגערופען א גרויסע פעראינטערעסירונג אין לאנדאן. מכח סאנקציעס געגען איטאליען האבען זיך געבילדעט 2 לאגערן, איין לאגער זאגט זיך ארויס פאר סאנקציעס אלס אינסטרומענט אדורכצופיהרען די פרינציפען פון אינטערנאציאנאלער גערעכטיגקייט, דער אנדערער לאגער האלט, אז סאנקציעס קענען ברענגען צו א מלחמה, דאס זענען די פאציפיסטען, וואס זענען בכלל געגען אנווענדען בעוואפענטע קראפט. מארגען וועט פארקומען די אפשטימונג איבער דער דאזיגער פראגע.

יודען וועלען נישט בעקומען קיין רעגירונגס־שטיצע
אזא פעראָרדנונג ווערט ערווארט אין דייטשלאנד

בערלין, 1 (יט"א טעלעגראפיש)
לויט אפיציעלע אנקינדונגען וועט אינגיכען ערשיינען א פעראָרדנונג, לויט וועלכער יודען וועלען אויסגעשלאסען ווערען פון די מלוכה־אונטערשטיצונגען פאר קינדער־רייכע פאמיליעס, די דאזיגע אונטערשטעצונגען בעקומען פאמיליעס, וועלכע האבען מעהר ווי 4 קינדער. די פעראָרדנונג קומט אלס רעזולטאט פון די נירענבערגער געזעצען, לויט וועלכע מ'דארף אויפווייזען די ארישע אפשטאמונג. ביסמארק פערלאנגט גלייכבערעכטיגונג פאר יודען אין אלע לענדער, דער „פיהרער" האט זיך אבער ארויסגעוויזען פאר א געטליכען מאן און אויסגעבעסערט די אונגערעכטיגקייט, היטלער האט אלזא אויסגעבעסערט ביסמארקס פעהלערן.

„היטלער האט פערבעסערט ביסמארק'ס פעהלער"
קוזא וועגען דייטשען אנטיסעמיטיזם

בוקארעשט, 1 (ספ. טעל.)
דער בעקאנטער שונא ישראל קוזא האט פערעפענטליכט א ביארטיקעל וועגען די נירענבערגער געזעצען און שרייבט מיט ענטוזיאזם וועגען די בעשלוסען פון רייכסטאג.

קוזא שרייבט, אז נירענבערג האט רעהאביליטירט דעם קאנגרעס פון 1878, דעמאלט האט

א דאנק פאר דער טובה...
די נירענבערגער געזעצען זענען לטובת יודן, אזוי האלטען די נאציס

בערלין, 1 (ספ. טעל.)
אויף א קאנפערענץ פון די אנפיהרער פון דער נאצי־פארטיי אין קעלנער קרייז האט דער פרייסישער אנפיהרער גראהע געהאלטען א רעדע, אין וועלכער ער האט אנגעוויזען, אז די נירענבערגער געזעצען זענען געווענדעט נאר געגען יודען, די געזעצען זענען לטובת יודען, ווייל זיי קענען פיהרען א זעלבסטשטענדיג לעבען און זיי דארפען דערפאר זיין דאנקבאר פאר געבען זיי די מעגליכקייט צו רעאליזירען די פרינציפען פון דער ציוניסטישער בעוועגונג.

---

2 לופט־קאטאסטראפעס אין דייטשלאנד
7 פליהער זענען דערהרגעט געווארען

בערלין, 1 (ספ. טעל.)
בעת די לופט־מאנעווערס, וועלכע זענען פארגעקומען אין ווארנעמינדע, זענען פארגעקומען 2 קאטאסטראפעס, בעת וועלכע ס'זענען אומגעקומען 7 פערזאן.

בעת א צוזאמענשטויס פון 2 עראפלאנען זענען אומגעקומען 5 פערזאן, בעת א צווייטען צוזאמענשטויס זענען דער'הרגעט געווארען נאך 2 פליהער.

די ווייס־בלויע פאהן אין בערלין?

בערלין, 1 (ספ. טעל.)
ווי עס מעלדעט די נאציאנאל־סאציאליסטישע צייטונג „נאציאנאל־צייטונג" איז דעם ערשטען טאג ראש־השנה ארויסגעהאנגען געווארען אין דער יודישער געגענד פון בערלין די יודישע ווייס בלויע פאהן מיט א מגן דוד.

דער אנהויב פון אונטערגאנג...
אין בערלין פעהלט פוטער

בערלין, 1 (ספ. טעל.)
דער מאנגעל אין פוטער אין דעטייל־האנדעל האט צווישען דער בערלינער בעפעלקערונג ארויסגערופען א דענערווירונג. פאר די געוועלבער מיט מילכווארג האבען זיך געבילדעט גרויסע רייהען מ'האט אבער נישט בעקומען קיין גראם פוטער.

הכנות צו דער סיים־ערעפנונג
דעם סיים וועט עפענען דער פרעמיער סלאוועק

ווארשא, 1 (טעלעפאניש)
אויפ'ן טאג־ארדנונג פון דער ערשטער סיים־זיצונג, וועלכע וועט פארקומען פרייטאג געפינען זיך 2 פונקטען: קאנסטיטואירונג פון סיים און סענאט און אנגעהמען די רעגולאמינען.

ביי דער קאנסטיטואירונג וועלען אויסגעוועהלט ווערען די מארשאלקעס פון סיים און סענאט און די פרעזידיומס, ס'וועלען אויך געוועהלט ווערען די מיטגלידער אין פערשידענע קאמיסיעס.

בנוגע די רעגולאמינס, איז נאך נישט בעקאנט אין וואס פארא רעדאקציע זיי וועלען אנגענומען ווערען.

פערשטעהט זיך, אז צוליב דער פערקלענערטער צאהל דעפוטאטען וועט דער סיים נישט מעהר וועהלען קיין 5 וויצע־מארשאלקעס און 9 סעקרעטארען, נאר ווייניגער.

וואס שייך דער פארם פון עפענען דעם סיים וועט דאס וואהרשיינליך אויסגעפיהרט ווערען דורך דעם פרעמיער סלאוועק, ווייל אויך ביז איצט זענען די סיימען געעפענט געווארען דורך די פרעמיערען.

די גאנצע ערשטע סעסיע וועט דויער'ען איין אדער 2 טעג.

נאך פאר'ן עפענען די סעסיע וועט ביים מלוכה־פרעזידענט פארקומען א קאנפערענץ מיט'ן הויפט אנפיהרער פון דער ארמעי גענ. רידז־שמיגלי, פרעמיער סלאוועק און אויסערן־מיניסטער בעק, וועלכער איז צוריקגעקומען פון גענף.

ווארשא, 1 (טעלעפאניש)
דער מלוכה־פרעזידענט האט היינט אויפגענומען אויף אן אודיענץ דעם פרעמיער סלאוועק גענעראל־אינספעקטאר פון דער ארמעי גענ. רידז־שמיגלי און דעם אויסערן־מיניסטער בעק.

אני מביע בזה את השתתפותי בצערו של ה' ש. מנדלסון
למות אביו היהודי הגדול, איש האשכולות
הסנטור אשר מנדלסון ז"ל
ת. נ. צ. ב. ה. בנחמת ציון וירושלים ינוחם.
יצחק קצנלסון.

צוליב דער מלחמה=פאניק אין ארץ=ישראל האט געליטען די בוי=אינדוסטריע

ירושלים, 1 (יט"א טעלעגראפיש)
אין אן עפענטליכער רעדע האט דער גענעראל דירעקטאר פון דער אנגלא-פאלעסטיין-באנק הופיען גערעדט וועגען דער נויטווענדיגקייט צו קומען צו הילף דעם האנדעל און בוי-אינדוסטריע, וועלכע זענען געטראפען געווארען צוליב דער פאניק וואס איז ענטשטאנען ארום דעם איטאליעניש-אביסינישען קאנפליקט, די דעפאזיטערען פון די קליינע בענק האבען צוריקגעצויגען זייערע פקדונות און צוליב דעם איז פערשמעלערט געווארען דער קרעדיט, הופיען האט אנגעוויזען, אז די ארץ-ישראל פינאנסען זענען ענג פערבונדען מיט די ענגלישע פינאנצען און באזירען אויף געזונטע יסודות, הופיען האלט, אז די היפאטעקען-באנק דארף פערגרעסערן די קרעדיטען אויף 100 טויזענד פונט, ווייל די לאגע אין לאנד איז א געזיכערטע.

אפגערופען דעם לעהרער-שטרייק אין ארץ-ישראל

ירושלים, 1 (יט"א טעלעגראפיש)
די לעהרער-פעראיינען האבען אפגערופען דעם שטרייק פון די לעהרער, וועלכע האט געזאלט פאר-קומען פאר ראש-השנה און איהם פראקלאמירט אויף נאך סוכות, דערווייל וועלען פארקומען אונ-טערהאנדלונגען מיט'ן אנטייל פון דער הסתדרות און מזרחי.

שרעקליכער דינאמיט=אויפרייס
פערניכטעט א גאנצע שטאט אין מעקסיקא

בוענאס-איירעס, 1 (ספ. טעל.)
פון מעקסיקא מעלדעט מען, אז אין ווילא-דע-לאא-פעז איז פארגעקומען א שרעקליכער דינאמיט-אויפרייס.
אלע הייזער פון דער שטאט זענען צושמע-טערט געווארען, 23 פערזאן זענען אומגעקומען, איבער הונדערט זענען פערוואונדעט, דער אויפ-רייס איז פארגעקומען אין א הויז, אין וועלכער ס'האבען זיך געפינען 12 קאסטענס דינאמיט.

„II TYDZIEŃ SZKOŁY POWSZECHNEJ 2.X-8.X 35 r.
BUDUJMY SZKOŁY"

בלוטיגע שלאכט פון ענגליש מיליטער מיט הינדוסען

לאנדאן, 1 (ספ. טעל.)
דאס אינדישע מיניסטעריום האט פערעפענט-ליכט א קאמוניקאט וועגען א בלוטיגען צוזאמענ-שטויס אויף דער צפון-מזרח גרעניץ פון אינדיען.
דער צוזאמענשטויס איז ענטשטאנען צוליב א פעראָרדנונג וועגען דערשטיקען דעם אויפשטאנד פון שבט מאהמאנד.
דער ענגלישער שטראף-באטאליאן איז גע-פאנגען געווארען דורך די אויפשטענדיגע, די פער-לוסטען זענען נאך ביז איצט נישט בעקאנט.
דערווייל ווייסט מען, אז ס'איז געפאלען אן ענגלישער קאפיטאן, צוויי אפיצירען און איין ענג-לישער זעלנער, ס'זענען פערוואונדעט געווארען 4 ענגלישע אפיצירען און 2 אינדישע אפיצירען.
80 אינדישע אפיצירען און זעלנער זענען דער-הרג'עט געווארען.

טשערנאוויצער יודישע קהלה פראטעסטירט
געגען די נירענבערגער געזעצען

טשערנאוויץ (יט"א) די פערוואלטונג פון דער טשערנאוויצער יודישער קהלה האט אויף איהר לעצטער פלענאר-זיצונג אנגענומען א שארפע פראטעסט-רעזאלוציע געגען די לעצטע אנטי-יודישע געזעצען אין דייטשלאנד.
דער פראטעסט איז איבערגעשיקט געווארע טעלעגראפיש צום פארזיצער פון דער פעלקער-בונד-פערזאמלונג דר. בענעש.

ענטדעקט אין שפאניען
א געהיימע דייטשע ראדיא=סטאציע

מאדריד, 1 (ספ. טעל.)
פון פאלמא מאראָרקא מעלדעט מען, אז די דארטיגע פאליציי האט ענטדעקט א געהיימע „ראדיא-סטאציע", וועלכע איז געווען אינסטאלירט ביי א געוויסען דייטשען בירגער. ס'זענען געמאכט גע-ווארען פיל ארעסטען. מ'האט דערביי קאנפיס-קירט פיל דאקומענטען, וועלכע האבען א גרויסע בעדייטונג. אין דעם ענין האט זיך אריינגעמישט די מיליטער-מאכט.

מאדערנע: דאמען=שיך
אין נייעסטע קוואליטעט בעקומט מען נור ביי
A. Ogórek
Łódź, Zawadzka 11
tel. 202-86
בעמערקונג: א ספעציעלע אפטיילונג פון מענער-שיך

Dr. med.
H. RGZANER
ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און סעקסועלע קראנק
Narutowicza 9
tel. 128-98
נעמט אן פון 9–1
פארמ. און פון 5–8

ב"ה
לאפרישא מאיסורא
ווארנונג פון ראבינאט
די מקוה זשעראמסקיעגא (פאנסקא) 53
איז געאסר'ט און איז פסול.
ועד הרבנים לעדת לאדז.

Dr. med. I. Bette
ספעציאליסט פאר אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
PIOTRKOWSKA 6 tel. 144-95.
נעהמט אן פון 8–11 און פון 4–6 אוו.

עופות געשחטן ווערען
בהשגחת ועד הרבנים דפה
אויף קילינסקיעגא 35.

פאר גאלד,
בריליאנטען, בּיזשוטעריע
און לאמבארד-קוויטעס
צאהלט די העכסטע פרייזען
איזידאר פיאלקא
פיעטריקאווער 7.

Dr. J. Lubicz
כירורג און ארטאפעד
צוריקגעקעהרט
פאלודניאווא 9
טעל. 183-17.

ד"ר
ל. שיפמאן
איז ארויסגעטרעטען
פון דער לעטשניצע
בזשעזשינער 11
און נעהמט אן ביי זיך אינדערהיים
זאכאדניא 64
פון 4 ביז 7 אווענד.

Dr. med.
Leon Familier
אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
שערפיען 37 (בענעדיקטא 6.)
נעהמט אן פון 5–7 נאכמ.

DR.
J. Schlosser
כירורג
ציגעל-גאס 30 טעל. 122-16
צוריקגעקעהרט

Rutynowana
pianistka
udziela lekcji. Ceny przystępne.
Wiadomość: Pomorska 25,
mieszk. 76.

אויערען, נאז און האלז
קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. Rakowski
פיעטריקאווער 67, טעל. 127-81
נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוזאמען אפעראציע א. ז. וו., ווי אויך אמבולא-טארישעס פון 9–2 און פון 4–8 אוונט

ד"ר העללער
ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע
טראוגוטא 8, טעל. 179-89
נעמט אן פון 8–11 און פון 4–8 אוונט
זונטאג פון 10–2 מיטאג.
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.
אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזן

Dr.
Wajnberg
ספעציאליסט פאר לונגען, הארץ-און סקלעראז-קראנקהייטען
וואוינט יעצט פיעטריקאווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אן פון 9–10 פריה, 3–5, 8–9 אוו.

דאנקזאגונג
דעם ה' פרעזעס פון דער לאדזער קהלה
ר' לייבל מינצבערג נ"י
מיר עופות-שוחטים דאנקען דעם פרעזעס ר' לייבל מינצבערג נ"י פאר דעם עפענען די מאלגענדע שכט-הייזער אויף די יו"ט:
וואסכאדניא 43, וואסכאדניא 7
זאכאדניא 58
מיר ווינשען איהם א גמר חתימה טובה.
שוחטי עופות וואלבארסקא 8.

א גמר חתימה טובה
און א הערצליכען מזל-טוב! ווינשען מיר אונזער ג' לאנגיעהריגען פערוואלטונגס-מיטגליד און מיטגרינדער
ה' מרדכי גרינבערג און פרוי
צו דעם געבורט פון זייער ערשטען אייניקעל אין ארץ-ישראל און מיר ווינשען אייך פיל נחת און פרייד
די פערוואלטונג
פון הילפס-פעראיין „תומכי אורחים"

„חבצלות"
אין צוזאמענהאנג מיט דער פעראָרדנונג פון שול-קוראטאריום צו שליסען די שולע פון ה' קאמיעניעץ דעם 1/10 35 האבען מיר דעם כבוד צו מעלדען, דאס אלע לעהרער הן פון למודי קודש הן פון למודי חול פון דער אויבענדערמאנטער שולע האבען געגרינדעט א
7-קלאסיגע רעליגיעזע טעכטער-שולע
וועמענס צייטווייליגער לאקאל געפינט זיך (צוליב'ן רע-מאנט פון שול-לאקאל) אויף
פילסודסקיעגא 62 פראנט 1 שטאק.
איינשרייבונגען ווערען אנגענומען טעגליך פון 2 ביז 7 אווענד אין דער קאנצעלאריע פון דער שולע.
בעמ. דער רעליגיעזער באשפעקט פון דער שולע ווערט גע-זיכערט דורך דער לייטונג פון דעם בעקאנטען אגודה-עסקן ה' בילויער און הרב פרידענזאן אין דער שפיץ.
מיט אכטונג די לייטונג.

אתרוגים
מובחרים
לולבים והדסים
במקח השוה, הורט און ענצעל
ביי עמנואל קאפעלוש
פלאץ וואלנאשטשי 10.

אתרוגים
קארפירער און פאלעסטינער
לולבים און הדסים מובחרים שבמובחרים
הערמיט מאך איך בעקאנט די ג. הורט-סוחרים אין לאדז און פון דער פראווינץ, אז איך האב געבראכט דירעקט פון גריכענלאנד און פאלעסטינא, וואו איך בין אליין געווען און איבערגעקליבן די שענסטע אתרוגים לולבים והדסים במקח השוה. איילט זיך און קויפט ביי מיר דירעקט. וכל הקודם זכה!
ערקויפס-שטעל
נאוואמיעסקא 24 ביי ח. פישהאף.
הורט-פערקויף פון קאלאניאל-ווארען און פרוכטען
ב. פישהאף, 11 ליסטאפאדא 47
טעל. 169-20.

אתרוגים
מובחרים, לולבים והדסים
צו בעקומען ביי
שמואל הערש ליס
פאמארסקא 5, טעל. 223-98
און בזשעזשינער 2, טעל. 224-98

„אגרומי"
געז. מ. ב. ה.
לאדז, קאשטשעלנא 1 טעל. 133-33
דערמיט מאכען מיר בעקאנט אונזערע געעהרטע קונדען, אז מיר האבען שוין ערהאלטען
אתרוגים און לולבים
ווי אויך מבחרים שמבחרים.

נאר פאר מענער!
דער לאנג-עקזיסטירענדער לאדזער ערשטקלאסיגער ספעציאליסט פון הויזען איז צוריקגעקומען פון פאריז. ... ווייל טראגען הויזען לויט דער לעצטער מאדע דארף זיך ווענדען נאר צו דעם ספעציאליסט פון הויזען.
B. FAJWLEWICZ
...אלע 1. מאי 2,
...הויזען, 1. שטאק
...קלאסע פרייזען!
קומט און איבערצייגט אייך!

נאך די וואהלען אין מעמעל

די דייטשען גרייטען זיך אויף אנ׳אנגריף

קעניגסבערג, 1 (ספ. טעל.)
היטלער איז געכטען אהער געקומען אין דער בעגלייטונג פון קריגס־מיניסטער בלאמבערג און גענעראל פריטש. מיטוואך פאהרט ער קיין טאנענבערג אויף די טרויער־פייערליכקייטען. די רעדע פון היטלער׳ן וועגען מעמעל איז אפגערופען געווארען. דער וויזיט פון היטלער׳ן איז אנ׳אנזאג פון אנ׳אנגריף אויף מעמעל

קעניגסבערג, 1 (ספ. טעל.)
די וואהל־פרעקווענץ צום קליינפעדער סיים איז דורכשניטליך דערגאנגען ביז 95 פראצענט, אין פיל דארפישע קרייזען אפילו צו 100 פראצ. דער רעזולטאט פון די וואהלען איז נאך נישט בעקאנט.

מעמעל, 1 (ספ. טעל.)
די וואהל־אורנעס זענען נאכן פערענדיגען די אפשטימונג אין פלאמבירטע זעק אפגעשיקט געווארען אהן שום אינצידענט. אין דער אפשטימונג האבען אנטיילגענומען 68442 פערזאן, וואס מאכט אויס 92 פראצענט.

קאנגרעס פון קאנאדער ארבייטער

פאדערט צו פערשטארקען דעם באיקאט פון דייטשע סחורות

מאנטרעאל (יט״א) אויף דעם קאנאדישען ארבייטער־קאנגרעס, וואס איז די טעג אפגעהאלטען געווארען אין קאליפאקס, איז אנגענומען געווארען א רעזאלוציע, וואס פאדערט צו פערשטארקען דעם באיקאט פון דייטשע סחורות און זיך נישט בעטייליגען אין דער בערלינער אלימפיאדע. דער קאנגרעס האט אויך אויפגעפאדערט די קאנאדישע רעגירונג צו פראטעסטירען געגען דעם נאצי־רעזשים און די רדיפות אויף יודען, קאטאליקען און ארבייטער אין דייטשלאנד.

לויה פון געזו. סענאטאר אשר מענדעלסאן

וואַרשאַ, 1 (טעלעפאניש)
10 אַ זייגער האָט זיך אין אָטוואָצק אָנגעהויבען די לויה פון פערשטאָרבענעם געזו. סענאַטאָר אשר מענדעלסאָן, דעם ארון מיט׳ן נפטר האָט מען אַריינגעטראָגען אין גאָלדבערגס שוהל, וואו ס׳האָבען איהם מספיד געווען דער אָטוואָצקער רב לעהמאַן און קהלה־פרעזעס ענגעלמאַן. אין דער שוהל זענען אָנוועזענד געווען אַלע רבנים און רביים, וועלכע געפינען זיך אין אָטוואָצק. דאַן איז דער ארון אַריינגעטראָגען געוואָרען אין דער אויטאָ־קאַרעטקע פון חסד־של־אמת און אָפגעפיהרט געוואָרען קיין וואַרשאָ.

פאַר׳ן „אגודה״־לאָקאַל אויף שוו. יערסקאַ 22 האָט שוין אָפגעוואַרט די וואַרשעווער עגלה, אין דער לויה האָט זיך בעטייליגט אַ גרויסער עולם, פאָרשטעהער פון קהלות און אַנדערע אינסטיטוציעס, מ׳האָט אויך געזעהען פאָרשטעהער פון דער מאַכט.

אויפ׳ן בית־עולם האָבען מספיד געווען: הרב גוטשעכטער אין נאָמען פון וואַרשעווער ראַבינאַט, הרב טרייסטמאַן אין נאָמען פון לאָדזער ראַבינאַט, פרעזעס מאַזור אין נאָמען פון דער וואַרשעווער קהלה, פרעזעס מינצבערג אין נאָמען פון דער לאָדזער קהלה, זישע פרידמאַן אין נאָמען פון דער אגודה, הרב שטאקהאַמער אין נאָמען פון דער מועצת גדולי התורה און הרב מאַזור אין נאָמען פון די סאָכאַטשעווער חסידים.

דער עקספערטען־קאמיטעט פאר פליטים־ענינים וועט אין קורצן בעשטימט ווערען דורכ׳ן פעלקער־בונד־ראט

זשענעווע (יט״א) דער פעלקער־בונד־ראט האט פארן איבעררייסען די סעסיע אויף א קורצער צייט אויסגעהערט דעם בעריכט פון פארשטעהער פון עקוואדאר בנוגע דעם פארשלאג פון דער נארוועגישער רעגירונג וועגען פליטים־הילף, וואס איז בעהאנדעלט געווארען דורך דער פעלקער־בונד פערזאמלונג. עס האנדעלט זיך וועגען דער בעשטימונג פון דעם פארגעזעהענעם עקספערטען־קאמיטעט. דער בעריכטס־אפגעבער האט מיטגעטיילט אז נאך פאר׳ן סוף פון דער איצטיגער סעסיע (ד. ה. אין דער ערשטער העלפט פון אקטאבער) וועט ער פארלעגען א קאנדידאטען־ליסטע פון עקספערטען.

אלס עקספערטען זאלען געוועהלט ווערען פערזענליכקייטען, וועלכע בעזיצען די נויטיגע ערפאהרונג און קענטניש פון פליטים־פראבלעם און זענען נישט פערבונדען מיט קיין שום פליטים־שוץ ארגאניזאציע.

ווי דער יט״א פארשטעהער ווערט געוואהר, זאל דער עקספערטען־קאמיטעט בעשטעהען פון איין ענגלענדער, איין פראנצויז, איין נארוועגער (עס ווערט דערמאנט פראפ. האנעמאן), איין טשעכאסלאוואק און עווענטועל איין שווייצער. דער דאזיגער קאמיטעט וועט שטודירען די נויטיגע מאטעריאלען און וועט זיך אנהויב דעצעמבער צונויפקומען אויף א סעסיע. כדי אויסצופערטיגען א בעריכט פאר דעם פעלקער־בונד ראט. דער עקספערטען־קאמיטעט וועט אויך אויסהערען די מיינונג פון גרויסע פריוואט־ארגאניזאציעס פאר פליטים־הילף.

געשלאסען דעם „ברית־החיל״ אין לעטלאנד

ריגע. (יט״א) די מאכט האט געשלאסען דעם „ברית החייל״ אין לעטלאנד. אלס אפיציעלע סיבה ווערט אנגעגעבען, וואס דער „ברית החיל״ זאל לעצטענס נישט האבען אנטוויקעלט קיין טעטיגקייט

אינטערנאצ. פארלאמענטארישע ווירטשאפטליכע קאנפערענץ אין לאנדאן

לאָנדאָן, 1 (ספ. טעל.)
היינט האָט זיך געעפענט די אינטערנאַציאָנאַלע פאַרלאַמענטאַרישע ווירטשאַפטליכע קאָנפערענץ, פּויל איז פערטרעטען דורכ׳ן סענאַטאָר איוואַנאָווסקי און סענאַטאָר מעהל

אין נאָמען פון דער ענגלישער רעגירונג האָט די קאָנפערענץ געעפענט דער פינאַנץ־קאַנצלער נייוויל טשעמבערלען, אין דער קאָנפערענץ נעהמען אַנטייל 250 דעלעגאַטען פון 31 לענדער.

די גרעסטע אמעריקאנער קינסטלער געגען דעם נאצי־רעזשים

ניו־יאָרק. (יט״א) די גרעסטע קינסטלער פון די אַמעריקאַנער ביהנע און פילם, האָבען זיך פעראייניגט אין אַ שותפות׳דיגען אַרויסטריט געגען דער אונטערדריקונג פון זייערע קאָלעגען אין נאַצי־דייטשלאַנד.

אונטער דער רעזאָלוציע זענען אונטערגעשריבען: פאול מוני, עדי קאנטאָר, רוס סענט דעניס, דושאָזעף לעווין, אַרמאָנד טאָקאטיאן, וויקטאָר מור, עדי דאולינג און אַנדערע.

4 יודיש־דייטשע געלעהרטע איינגעלאדען קיין ניו־יארק

ניו־יאָרק. (יט״א) צווישען די 7 פיהרענדע אייראָפּעאישע געלעהרטע, וועלכע זענען איינגעלאַדען געוואָרען צו לעזען לעקציעס וועגען געשיכטע פון דער קונסט אויף דער ניו־יאָרקער אוניווערזיטעט, געפינען זיך 4 יודיש־דייטשע געלעהרטע: פּראָפ. וואַלטער פרידלענדער פון פרייבורג, ד״ר קאַרל לעהמאַן־האַרטלעבען פון מינסטער, ד״ר אָרווין פאנאפסקי פון האַמבורג און ד״ר יוליוס העלד פון בערלין

סעקרעטאר פון יודיש־אמעריקאנער קאנגרעס,

צוריקגעקומען פון אייראפא

ניו־יאָרק. (יט״א) קיין ניו־יאָרק איז צוריק געקומען דער סעקרעטאַר פון אַמעריקאַנער יודישען קאָנגרעס יהושע ל. גאָלדבערג

ד״ר גאָלדבערג האָט בעזוכט כמעט אַלע אייראָפּעאישע לענדער און ספּעציעל געזאַמעלט מאַטעריאַלען וועגען דער לאַגע פון די יודען אין נאַצי־דייטשלאַנד, רומעניען און פוילען, וואו ער האָט פערבראַכט אַ לענגערע צייט.

יוד. בעפעלקערונג אין לעטלאנד פערקלענערט זיך

ריגע. (יט״א) לויט די נאָר וואָס פערעפענטליכטע דאַטען פון דער פאָלקס־צעהלונג, וואָס איז היי־יאָהר דורכגעפיהרט געוואָרען אין לעטלאַנד צעהלט די יודישע בעפעלקערונג אין לעטלאַנד 93.479 נפשות לגבי 94.388 אין יאָהר 1930. די יודישע בעפעלקערונג אין לעטלאַנד האָט זיך אַלזאָ פאַר די לעצטע 5 יאָהר טראָץ דעם נאַטירליכען צוואוקס פערקלענערט אויף 909 נפשות דאָס ערקלערט זיך מיט דער עמיגראַציע, דער עיקר קיין א״י.

Laboratorjum analiz lekarskich
„SANITAS"
Wólczańska 41, tel. 232-94
פיהרט אויס אלע ארט אנאליזען פון בלוט
אורין, פלעגמע א. א.
מויזן מעלעפאנישען אערדאנג שיקען מיר נאך
אמעריאל און שיקען א די אנעל וצעןאהיים

DR. MED.
Szymon Grynberg
פילסודסקיעגא 55. טעל 168-58
(ארדינירט זומער אין ווישניאווא־גורא)
צוריקגעקעהרט
נעמט אן פון 3 ביז 5 נאכמיטאג.

דאס לעבען אין ווארשא

(טעלעפאנישע ידיעות פון דער הויפט־שטאט)

אינערן־מיניסטער צוריק פון אורלויב

דער אינערן־מיניסטער קאשטשאלקאווסקי איז צוריקגעקומען פון א וואנדערנדיגען אורלויב און האט איבערגענומען זיין אמט.

הויכע איטאליענישע אויסצייכנונג פארן בילדונגס־מיניסטער יענדזשעיעוויטש.

עהרענכטען האט דער איטאליענישער אמבאסאדאר ה׳ קאסטיאניני בעזוכט דעם בילדונגס־מיניסטער וואצלאוו יענדזשעיעוויטש און איבערגעגעבען אנ׳ארדער פון דער „איטאליענישער קרוין״.

איינשרייבונגען אין אוניווערזיטעט

אין רוב אפטיילונגען פון ווארשאווער אוניווערזיטעט זענען פערענדיגט געווארען די איינשרייבונגען און ס׳זענען פערעפענטליכט געווארען די ליסטעס פון די אנגענומענע סטודענטען.

אויפ׳ן מעדיצינישען פאקולטעט זענען צוגענומען געווארען 110 קאנדידאטען, אויפ׳ן יורידישען — 800. איינגעשריבענע אויפ׳ן מעדיצינישען פאקולטעט זענען געווען עטליכע הונדערט, אויפ׳ן יורידישען 1100.

די צאהל סטודענטען אויפ׳ן נאטור־וויסענשאפטליכען פאקולטעט איז שטארק בעגרעניצט געווארען, נאר אויפ׳ן הומאניסטישען פאקולטעט דויערט נאך די איינשרייבונגען און ס׳זענען נישט פארהאן קיין בעגרענצונגען ביים אננעהמען קאנדידאטען.

אכט מאל געמשפט געווארען און ענדליך בעפרייט געווארען.

דאס קרייז־געריכט האט שוין צום אכטען מאל בעטראכט דעם פראצעס געגען באנדיט שימאן קאליש, וועלכער איז בעשולדיגט געווארען אין אויסמארדען די פאמיליע קראגולאוו. דער מארד איז בעגאנגען געווארען מיט 9 יאהר צוריק. אלס פערדעכטיגען האט מען פערהאלטען דעם באנדיט קאליש. דאס קרייז־געריכט האט קאליש׳ן פערמשפט אויף אייביגע טורמע. דאס אפעלאציע־געריכט האט דעם אורטייל בעשטעטיגט. דאס העכסטע געריכט האט דעם אורטייל אנולירט און איהם איבערגעשיקט צוריק אין אפעלאציע - געריכט, וועלכעס האט קאליש׳ן ווידער פערמשפט. דאס העכסטע געריכט האט ווידער דעם אורטייל אנולירט און דאס אפעלאציע געריכט האט דאס מאל קאליש׳ן בעפרייט.

אורטייל אין פראצעס וועגען נארקאטיק ווערק.

דאס קרייז־געריכט האט פערעפענטליכט דעם אורטייל אין פראצעס וועגען נארקאטיק׳ס ווערק. דער פר - פיני איז פערמשפט געווארען

פאר פערגוואלדיגען דאס אויטארען־רעכט פון זענאן פושעסמיצקי אויף 1000 זל. שטראף און 3000 זל. ענטשעדיגונג.

דער ארויסגעבער פון פיני׳ס בוך, פלעבאן, איז פערמשפט געווארען אויף 500 זל. שטראף. דאס געריכט האט אנערקענט, אז זענאן פושעסמיצקי האט געהאט דאס אויטארען־רעכט פון נארקאטיק׳ס ווערק.

גרויסע שרפה אין פאלעניץ.

אין פאלעניץ, הינטער ווארשא איז אויסגעבראכען א גרויסע שרפה אין הויז פון די ברידער שאפירא. אין פערלויף פון א קורצער צייט איז דאס גאנצע הויז געשטאנען אין פלאמען און די איינוואוינער האבען זיך געראטעוועט דורך שפרינגען פון די פענסטער. עטליכע פערזאן זענען שווער פערוואונדעט געווארען. דאס הויז איז אינגאנצען פערברענט געווארען.

לופט־קאמוניקאציע מיט תל־אביב.

ווי מען אינפארמירט אונז וועט אין דער נאהענטסטער צייט אנהויבען צו פונקציאנירען די לופט ליניע ווארשא — תל־אביב.

די ליניע וועט זיין א פערלענגערונג פון דער איצט עקזיסטירענדער ליניע ווארשא — בוקארעשט.

תל־אביב קויפט עראפלאנען אין פוילען.

אין ווארשא געפינט זיך א דעלעגאט פון עראקלוב אין תל־אביב אינזש. האלבערשטאט, וועלכער פיהרט, דורך דער פערמיטלונג פון דער פויליש־פאלעסטינישער האנדעלס־קאמער, אונטערהאנדלונגען וועגען איינקויפען עראפלאנען פאר׳ן ערא־קלוב אין תל־אביב. די עראפלאנען זאלען איינגעקויפט ווערען אין די מלוכה׳שע עראפלאנען - פאבריקען.

וועגען רעקלאמאציעס צו דער פאלעסטינער פאסט.

דער פאלעסטינער פאסט־אמט האט מיטגעטיילט דעם פוילישען פאסט־מיניסטעריום אז אלע רעקלאמאציעס וועגען פערלוירענע פאלעצאנע־ בריף דארף מען אפגעבען אויפ׳ן אדרעס פון א ספעציעל־געשאפענעם ביורא ביי דער גענעראל־פאסט אין ירושלים.

קאנקורס - עקזאמענס אין דער סטאמאטאלאגישער אקאדעמיע.

אין דער סטאמאטאלאגישער אקאדעמיע זענען פארגעקומען די קאנקורס - עקזאמענס פאר קאנדידאטען צום ערשטען יאהר. צום עקזאמען האבען זיך געמאלדען 450 קאנדידאטען אויף 100 ערטער, וועלכע זענען פארהאן אין דער אקאדעמיע, צווישען די קאנדידאטען האבען זיך געפינען אויך אזעלכע, וועלכע שטעלען זיך צום קאנקורס־עקזאמען שוין דאס זיבענטעמאל. די ליסטע פון די אנגענומענע 100 קאנדידאטען וועט מארגען פערעפענטליכט ווערען.

עוואקוירט די איינוואוינער פון הויז אויף נאלעווקעס 34.

צוליב דעם, וואס דאס גרויסע הויז אויף נאלעווקעס 34 דראהט איינצופאלען זענען היינט עוואקואירט געווארען אלע לאקאטארען, דאס הויז איז אונטערגעשפארט געווארען מיט סלופעס און מען איז צוגעטרעטען אדורכצופיהרען דעם געהעריגען רעמאנט.

שרפה אין ווארשאווער אוניווערזיטעט

היינט 12 בייטאג איז אויסגעבראכען א שרפה אין דער לאבאראטאריע ביים זאאלאגישען מוזעאום, וועלכע געפינט זיך אין אוניווערזיטעט־בנין.

די שרפה האט ארומגענומען דעם זאאלאגישען קאבינעט. ס׳זענען אנגעקומען עטליכע אפטיילונגען פון די פייערלעשער, וועלכע האבען געפיהרט די רעטונגס־אקציע. די רעטונגס־אקציע דויערט.

נייער פערבאנד פון 6000 אינזשיניערען

ס׳איז לעגאליזירט געווארען א סטאטוט פון א נייער געזעלשאפט א. נ. „הויפט ארגאניזאציע פון אינזשיניערען אין דער פוילישער רעפובליק״, די נייע ארגאניזאציע נעמט ארום 11 אינזשיניערען פער באנדען, כעמיקער, עלעקטריקער, בוי־אינזשיניערען, וועג־אינזשיניערען, באהן־אינזשיניערען א. אז. וו. די נייער ארגאניזאציע נעמט ארום 6000 אינזשינערען.

12 אויסלענדישע ביכער פערווערט צו פערשפרייטען אין פוילען.

דאס אינערן־מיניסטעריום האט אפגענומען די ערלויבניש צו פערשפרייטען אין פוילען 12 סאוויעטישע אויסגאבען און בראשורען פון די דייטשע עמיגראנטען. צווישען די פערבאטענע ביכער געפינט זיך דאס סאוויעטישע בוך „ס׳רעדען די גאליצישע פויערים״— 300 אויפשטענדישע פאר׳ן פאשיסטישען געריכט״ און די דייטשע ביכער „דאס דריטע רייך אין קאריקאטור״ און „דיקטאטאר פון פאראבעק״.

די, וואס וועלען נישט צאהלען פינקטליך די ראטעס פון דער אינוועסטיציע הלואה

וועלען נישט אנטיילנעהמען אין דער פרעמיען־ציהונג.

די דעלעגאטור פון דער אינוועסטיציע־הלואה האט בעשלאסען נישט אריינצונעמען אין דער נאהענטסטער ציהונג פון די פרעמיעס די סובסקריבענטען, וועלכע וועלען נישט צום טערמין איינצאהלען די זעקסטע ראטע פון דער הלואה. דער לעצטער טערמין פון איינצאהלען די 6 ראטע איז דער 5 אקטאבער.

די טאַקטיק פון די דייטשע יודען

זיי פערשווייגען אדער לייקענען אפּ דעם אמת

די נאָרוועגישע רעגירונג האָט אין פעלקער־בונד, ווי באַוואוסט, אַרייַנגעטראָגען אַ פאָרשלאַג וועגען אונטערנעהמען אַ אַקציע לטובת די עמיגראַנטען פון אַלע לענדער און ספּעציעל פאַר די דייטשע עמיגראַנטען. אָבער דער דאָזיגער פאָרשלאַג האָט אויך ליידער אין פעלקער־בונד נישט געפינען קיין אָפּקלאַנג און עס האָט זיך געענדיגט מיט אַ קאָמיסיע וואָס דאַרף וועגען דער פראגע צושטעלען אין אַ יאָהר אַרום אַ באַריכט.

אין שייכות דערמיט שרייבט געאָרג בערנהאַרד אין „פאריזער טאגעבלאַט" צווישען אנדערעס פאָלגענדעס:

„עס איז פערשטענדליך, אַז די אָדער יענע מלוכה ווערט זיך געגען אַ פרישען שטראָם פון איינוואַנדערער. עס איז אויך פערשטענדליך, אַז געוויסע מלוכות, וועלכע האָבען אין הסכם מיט זייערע ליבעראלע טראַדיציעס, אין אָנהויב אויפגענומען אַ סך עמיגראַנטען און זיי ערטיילט אַזיל־רעכט, שטרעבען איצט אַ טייל פון דער לאַסט, וואָס זיי האָבען אויף זיך גענומען פרייוויליג, זאל איבערגענומען ווערען אויך פון אַנדערע מלוכות. נישט פערשטענדליך איז נאָר דאָס, וואָס די מלוכות, מיטגלידער פון פעלקער־בונד, האַלטען זיך נאָך אָפּ צו אַנערקענען די אַלגעמיינע אינטערנאַציאָנאַלע באַדייטונג פון דעם פליטים פּראָבלעם. איך רעדט שוין גאָרנישט פון דער פאָדערונג פון דער עטיק און פון די געבאָטען פון מענשליכקייט. וועגען אַזעלכע וועלט פרעמדע זאַכען טראַכט שוין קיינער נישט שוין לאַנג אַפילו אין פעלקער־בונד. און צום באַדויערען געפינט זיך הייַנט צווישען די מענשען אין זשענעווע קיין שום פערזענליכקייט פון דעם מאָראַלישען געוויכט פון אַ פריטיאָף נאַנסען, וועלכער האָט געהאַט די אייגענשאַפטען אַרויסצורופען מענשליכע געפיהלען אַפילו ביי רעגירונגס פאָרשטעהער. דאָס אונבעגרייפליכע בלייבט, וואָס די ריין מאַטעריעלע פראַגען, וואָס ענטשטעהען טעגליך פאַר יעדער מלוכה, וואָס לייַדט פון דעם עמיגראַנטען פּראָבלעם, ווערט נישט געהאַלטען פאַר וויכטיג, בכדי צו ווערען אינטערנאַציאָנאַל רעגולירט. סוף כל סוף איז עס דאָך נישט קיין גלייכגילטיגע ערשיינונג די עקזיסטענץ פון רעגירונגען, וואָס טרייבען צעהנדליגער טויזענטער מענשען, פאַר וועלכע זיי האָבען אייגענטליך דעם חוב צו זאָרגען אין אַנדערע לענדער אריין און אינטערעסירען זיך מעהר נישט מיט זייער גורל. צי קען די מלוכה, וואָס טרייבט אַרויס איהרע התחייבותן אַרויפצוואַרפען אויף יענע מלוכות, וועלכע נעהמען אויף די אַרויסגעטריבענע?

דער ענטפער אויף דער דאָזיגער פראגע איז אַ זאַך פון יוריסטען. שוין דאָס שטעלען די פראגע אַליין קען קוועסטיאָנירט ווערען, ווער טרייבט דען אייגענטליך אַרויס? דער היטלער־רעזשים וועט עס זיכער אָפּלייקענען, אַז אין דייטשלאַנד געשעהט עפּעס, וואָס בעוועגט די פאָליטיש נישט געוואונשענע צו אויסצוואַנדערען. להיפוך, קיינעם וועט מען נישט אַזוי גערן האַלטען אין לאַנד, ווי די דאָזיגע קאטעגאָריע פון מלוכה אָנגעהעריגע, וועלכע וועלען אין די קאָנצענטראַציע לאַגערען זיין בעסער אָפּגעהיטען ווי אין דער אויסלענדישער פרייהייט. ווען זיי ווילען אָבער פרייוויליג זיך אָפּזאָגען פון דער היימאַטליכער אַפּוטרופּסות — אינגאַנצען געגען דעם מיין פון די ברוינע מושלים, קען מען דערפאַר נישט מאַכען פעראַנטוואָרטליך די מלוכה. און ווער טוט דען עפּעס די יודען אין דייטשלאַנד? די יודישע געזעצען פון נירענבערג פּאַרטיי — רייכסטאַג באַוויי זען דאָך אַמבעסטען דעם ווילען פון דריטען רייך צו שאַפען אַ מאָדוס וויווענדי פאַר די יודישע מינדערהייט!

מען קען אין דעם קיין טעות נישט האָבען: די דאָזיגע אַרגומענטען, ווי אַבסורד, ווי ציניש, ווי אונפערשעהמט זיי זענען נישט, מאַכען זיי אין אויסלאַנד דאָך אַ איינדרוק, למשל (איינער פון אַ סך): דער „בריטישער לעגיאָן" — יענער ענגלישע פראָנט־קעמפער אָרגאַניזאַציע, וועמענס פאָרשטעהער עס זענען מיט אַ צייט צוריק געוועזען אין דייטשלאַנד — האָט אין שייכות מיט דער לעצטער אַקציע געגען די יודען אַרויסגעשיקט קיין דייטשלאַנד אַ ענערגישען פּראָטעסט. מען האָט איהם געענטפערט, אַז די מיטלען, וואָס ווערען אין דייטשלאַנד אָנגעווענדעט געגען די יודען, זענען אין אויסלאַנד פאָרגעשטעלט אין אַ פאַלש ליכט, אַז זיי וועלען אין אַ פאַסיגער צייט געמילדערט ווערען און אַפילו אינגאַנצען אָפּגעשטעלט ווערען, מען האָט זאָגאַר געשיקט שליחים פון בערלין צו די ענגלישע פראָנט־חברים. און דער ערפאָלג איז געווען, אַז דער „בריטישער לעגיאָן" האָט אין אַ באַריכט צו זיינע מיטגלידער מיטגעטיילט, אַז די דייטשע ערקלערונגען זענען פאַר איהר באַפרידיגענד.

אין אויסלאַנד ווייסט מען אָבער נאָך ווייט נישט וועגען דער ווירקליכער לאַגע אין דייטשלאַנד, אַמוועניגסטען אָבער קען מען אין אויסלאַנד די פאַקטישע לאַגע פון די יודען אין דייטשלאַנד, און אין דעם זענען צום באַדויערען אַממייסטען שולדיג די דייטשע יודען אַליין. זיי שפּילען נאָך ווייטער מיט זיך אַליין און פאַר דער וועלט אַ קאָמעדיע, זיי רעדען זיך איין, אַז עס קען זיי געשעהען נאָך שלעכטערעס ווען זיי וועלען נישט פערשווייגען דעם אמת אָדער איהם אינגאַנצען אָפּלייקענען, און זיי טרעטען אַפילו אַרויס געגען יענע, וואָס קעמפען פאַר זיי, בעזונדערס ווען דאָס טוען יודען. זיי וואַרטען זעהט אויס אויף אַ נס. אָבער זיי פערגעסען, אַז גאָט טוט נאָר מיט יענע נסים, וואָס רופען צו איהם וועגען דעם, און אַז ער העלפט נאָר יענע, וואָס העלפען זיך אַליין".

וואס וויל מוסאליני אין אביסיניען

ענגלישע סטאטיסטיק און איטאליענישע ארגומענטען

דער הויפּט ארגומענט און איינציגע „מאָראַלישע" בעגרינדונג מצד איטאַליען פאַר איהרע פערכאַפערישע פּלענער אין אַביסיניען איז די אויסגעדראָשענע פראַזע וועגען אַ „אָרט אונטער דער זון". צו וועלכען יעדעס פאָלק האָט אַ רעכט, אַ פראַגע וואָס בעווייזט זיך וואָס אַמאָל אין אַנ'אַנדערע אימפּעריאַליסטישע פרעסע: דייטשער, יאַפּאַנישער, איטאַליענישער. מוסאָליני זאָגט, אַז ער מוז טראַכטען וועגען טעריטאָריאַלע עקספּאַנסיע בכדי צו געפינען אַ אָרט פאַר מיליאָנען מענשען וואָס שטיקען זיך אויף דעם ענגען אַפּענינישען האַלב אינזעל.

די לאָנדאָנער „מאָרנינג פּאָסט" בעווייזט איצט אויפ'ן יסוד פון זעהר אַ אינטערעסאַנטע סטאַטיסטיק די אונרעאַלקייט פון די איטאַליענישע פּלענער אין דער דאָזיגער ריכטונג און דעם וואַהרשיינליכען נישט אמת און נישט אויפריכטיגקייט פון מוסאָליני'ס אַרגומענטאַציע.

עס איז אַ בעקאַנטער פאַקט אַז נאָר אַ קליינער טייל פון אַביסיניען איז פּאַסיג צוליב די קלימאַטישע בעדינגונגען פאַר אַ קאָלאָניזאַציע פון אייראָפּעער. עס קען דאָ קומען אין בעטראַכט דאָס אַביסינישע הויכלאַנד וועלכעס פּאַסט זיך פאַרן דאָזיגען צוועק נישט מעהר און נישט ווייניגער פון די אַנדערע טיילען פון דעם אַזוי גערופענעם קאָלאָניאַל אַפריקאַ: אין אַ געוויסער הינזיכט איז עס פאַר אייראָפּעער נאָך וועניגער צוגענגליך ווי אַנדערע טיילען פון דאָזיגען קאָנטינענט.

אויף 256 מיליאָן קוואַדראַט קילאָמעטער פון קאָלאָניאַל אַפריקאַ ד.ה. פון די לענדער וואָס געפינען זיך אונטערן פּראָטעקטאָראַט אָדער מאַנדאַט פון די אייראָפּעאישע מלוכות וואוינען קוים 3.500.000 אייראָפּעער. דאָס רוב פון די דאָזיגע לענדער געפינען זיך אונטער דער אייראָפּעאישער הערשאַפט איבער 50 יאָהר. פון דעם איז צו זעהן אַז קאָלאָניאַל אַפריקאַ האָט ווייט נאָך נישט אויפגענומען דעם איבערפלוס פון דער אייראָפּעאישער בעפעלקערונג. אין משך פון איהר גאַנצער געשיכטע האָט זי אַפילו נישט אויפגענומען אַזוי פיל אייראָפּעער וויפיל עס בעטרעפט דער יעהרליכער בעפעלקערונגס צוואוקס אין אייראָפּע אין משך פון איין יאָהר. די קאָלאָניזאַציע פון די דאָזיגע געביטען איז נישט געלונגען ביז־איצט קיין שום קאָלאָניאַל מלוכה און עס זענען נישט פאַראַן קיין שום סיבות אַנצונעהמען אַז דאָס וואָלט איטאַליען אין אַביסיניען בעסער געלונגען ווי אַנדערע מלוכות.

נאָך מעהר: פון די 3.500.000 אייראָפּעער לעבט אַנ'ערך צוויי מיליאָן אין דרום־אַפריקאַ און 1,200.000 אויף די ברעגעס פון מיטלענדישען ים, אין טוניס אַלזשיר, אין מאַראָקאָ ד. ה. אין געגענדען, וואָס זענען אַ סך מעהר צוגעפּאַסט פאַר אייראָפּעער ווי די בעסטע טיילען פון אַביסיניען.

אויפ'ן טעריטאָריום פון אַלע קאָלאָניעס אין אייגענטליכען זין פון וואָרט וואוינען אויף אַ שטח פון 22 מיליאָן קוואַדראַט קילאָמעטער סך־הכל 300.000 ווייסע.

ווי ווייט עס געלונגט נישט, נישט קוקענדיג אויף אַלע בעמיהונגען, די פּרובען פון אַ פּיקטיווער קאָלאָניזאַציע פון אַפריקאַ, בעווייזט אַמבעסטען די געשיכטע פון דייטש־אַפריקאַ. אין 1885 האָט דייטשלאַנד זיך פערזיכערט די הערשאַפט איבער דעם אַזוי גערופענעם מזרח־דייטש אַפריקאַ. מערב־דייטש אַפריקאַ, איבער טאָגאָ און קאַמערון, צוזאַמען אַ שטח פון 7.700.000 קוואַדראַט קילאָמעטער. אין דייטשלאַנד האָט זיך אָנגעהויבען אַ גרויסע קאַמפּאַניע אונטער דער לאָזונג „קאָלאָניזאַציע מיסיע" פאַר דייטשלאַנד מיט פראַזען און סטיל פון „אַ רעכט אויף אַ אָרט אונטער דער זון".

נאָך 25 יאָהר הערשאַפט אין יאָהר 1911 האָט דאָס דייטשע אַפריקאַנישע אימפּעריום געהאַט סך־הכל 15.891 ווייסע איינוואוינער און דער יעהרליכער צופלוס פון עמיגראַנטען האָט בעטראָפען קוים 1500 פערזאָן און דאָס נישט קוקענדיג דערויף, וואָס די דייטשע טיילען פון אַפריקאַ זענען אין אַ הויכער מאָס געווען צוגעפּאַסט פאַר קאָלאָניזאַציע.

די פרייוויליגע איטאַליענישע עקספּערימענטען און ערפאַהרונגען זענען נאָך מעהר נישט געלונגען. מען דאַרף נאָך צוגעבען, אַז די טיילען פון אַביסיניען אויף וועלכע איטאַליען האָט איצט אַפּעטיט, זענען אין יעדער הינזיכט, סיי געאָגראַפיש, סיי עטניש — כמעט אַנאַלאָגיש מיט איהרע בעדינגונגען אין עריטרעאַ.

און אָט ווייזט זיך אַרויס, אַז אין עריטרעאַ האָבען די איטאַליענער הינטער זיך אַ דערפאַהרונג פון 50 יאָהר. און דאָך האָבען דעם 21 אַפּריל 1931 געוואוינט אין עריטרעאַ קוים 4.560 אייראָפּעער, דערפון 4.188 איטאַליענער. פון די 4560 אייראָפּעער האָבען 3.057 געוואוינט אין אַסמאַראַ דער הויפּט־שטאָט פון עריטרעאַ און אויף 5000 קילאָמעטער פון יענעם פלאַכלאַנד, וואָס איז אויף אַ אידעאַלען אופן פּאַסיג פאַר קאָלאָניזאַציע האָבען געוואוינט סך־הכל 400 קאָלאָניסטען.

נעמען מיר אָן אַפילו, אַז מוסאָליני וואָלט געלונגען דאָס, וואָס אַנדערע מלוכות איז נישט געלונגען און נעמליך צו בעזעצען אויף די 500 טויזענד קילאָמעטער בעוואוינטע טיילען פון אַביסיניען צו גאַנצע צוויי אייראָפּעער אויף אַ קוואַדראַט קילאָמעטער. צוזאַמען מיט פרויען און קינדער וואָלט דאָס בעטראָפען קוים אַ מיליאָן ד. ה. העכסטענס 300 טויזענד מענער. אַזוי פיל בעטרעפט אָבער דער נאַטירליכער צוואוקס פון איטאַליען אין משך פון נישט אַ גאַנצען האַלבען יאָהר!

די דאָזיגע סטאַטיסטיק בעווייזט אַז ווען אַפילו מוסאָליני זאָל דערגרייכען זיינע מיליטערישע צילען וואָלט ער נאָך דערמיט נישט געלעזט דאָס בעפעלקערונגס־פּראָבלעם פון איטאַליען, מיט וועלכען ער בעמיהט זיך צו בעגרינדען זיין אימפּעריאַליזם. עס איז שווער צו גלויבען, אַז די סטאַטיסטישע ציפער וואָס עס ברענגט די ענגלישע פרעסע זאָלען זיין נעפעלשט. עס איז דעריבער זעהר וואַהרשיינליך, אַז מוסאָליני'ס קריגס־פּלענער האָבען עפּעס אַ אַנדערע וויכטיגע סיבה. די סיבה איז אויך נישט דער הונגער פון רויה־שטאָפען, ווייל מוסאָליני האָט אָפּגעוואָרפען מיניסטער האָאַר'ס פאָרשלאַג, וואָס איז געגאַנגען אין דער ריכטונג. עס בלייבט דעריבער איבער נאָר די איינציגע ערקלערונג, וואָס די אַנטי־פאַשיסטישע פרעסע האָט שוין לאַנג געגעבען: דער אַביסינישער פעלד־צוג דאַרף אָפּווענדען די אויפמערקזאַמקייט פון די איטאַליענישע בירגער פון דער אַלץ שווערער אינערליכער לאַגע. דאָס זאָל זיין די איינציגע רעטונג פון דעם רעזשים, וואָס וואַקעלט זיך שוין נישט קוקענדיג אויף דעם, וואָס אַלץ שיינט עדות צו זאָגען אויף סטאַביליטעט פון דאָזיגען רעזשים.

פערקויפט א סינאגאגע פאר 900 מארק

דער לעצטער יוד האט אויסגעוואנדערט פון א דייטשער שטאט

בערלין, 1 (יט"א טעלעגראַפיש)

אַלס רעזולטאַט פון דער באָיקאָט־אַקציע האָט דער לעצטער יוד אויסגעוואַנדערט פון האַנדהיידעד, די סינאַגאָגע איז פערקויפט געוואָרען פאַר 900 מאַרק.

ענדערונג אין דער שטימונג פון דער ענגלישער עפענטליכער מיינונג

וועגען דער פראגע פון קאלעקטיווער זיכערקייט

די ענגלישע רעגירונג האָט איבערגעגעבען פראַנקרייך איהר ענטפער אויף דער אָנפראַגע, צי ענגלאַנד איז גרייט מיט דערזעלבער פעסטקייט ווי בנוגע דעם איטאַליעניש־אַביסינישען קאָנפליקט אַרויסצוטרעטען צום שוץ פון דעם פעלקער־בונד אָפּמאַך, אויב די דראָהונג צו שטערען דעם שלום וועט פאָרקומען אויך אין אייראָפּע, די ענטפער נאָטע פון ענגלישען קאַבינעט איז נאָך נישט פערעפענטליכט געוואָרען, אָבער שוין האָט זיך אין דער פראַנצויזישער פרעסע אָנגעהויבען אַ פּאָלעמיק אין שייכות מיט'ן ענגלישען ענטפער, וואָס זיין אינהאַלט איז אין אַלגעמיינע שטריכען שוין בעקאַנט. די אינפאָרמירטע פרעסע אָרגאַנען פערזיכערען איינשטימיג, אַז דער ענטפער איז מיט קליינע ענדערונגען נאָר אַ איבערחזרונג פון האָאַרס ערקלערונג, וואָס ער האָט געמאַכט אין זיין רעדע אויפ'ן פּלענום פון דער פעלקער־ליגע, מעלדענדיג וועגען דער ענטשלאָסענקייט צו שטעהען אויף דער וואַך פון זשענעווער אָפּמאַך, געפינט אָבער די בריטישע רעגירונג אויך איצט נישט פאַר מעגליך צו נעהמען אויף זיך פעסטע פערפליכטונגען לגבי מעגליכע פאַלען צ. ב. למשל אַ מעגליכע אַגרעסיע מצד דייטשלאַנד, וואָס פראַנקרייך איז אייגענטליך אויסען געווען מיט איהר אָנפראַגע.

שוין לויט דער איצטיגער פּאָלעמיק, אין דער פראַנצויזישער פרעסע קען מען אורטיילען, אַז דער ענגלישער ענטפער וועט נישט אָנטרעפען אויף אַ איינהייטליכע צושטימונג אין די פראַנצויזישע פּאָליטישע קרייזען. „עס האָט זיך גאָרנישט געענדערט — ענגלאַנד בלייבט ביי דער פריהערדיגער פּאָזיציע" — שרייבט דער „זשורנאַל". זי וויל נישט נעהמען אויף זיך קיין קאָנקרעטע פערפליכטונגען, איבערלאָזענדיג פאַר זיך, פּונקט ווי אין דער פערגאַנגענהייט, פרייהייט פון אַקציע אין פאַל ווען עס זאָל אין אייראָפּע ענטשטעהען אַ מלחמה סכנה. די „טאַן" בעטאָנט דעם פאַקט, אַז לאָנדאָן האָט געוואַרט מיט'ן ענטפער ביז צום מאָמענט ווען דער ראַט פון פעלקער־ליגע איז אָפיציעל איבערגעגאַנגען צו דער פּראָצעדור וואָס דערפיהרט צו דער אָנווענדונג פון סאַנקציעס, און פראַנקרייך האָט זיך מחייב געווען צו האַנדלען גענוי לויט די פאָרשריפטען פון פעלקער־ליגע אָפּמאַך. אין אַזאַ מאָמענט האָט זיך די בריטישע רעגירונג געפיהלט פרייער אין איהר האַנדלונג און האָט געקענט זיך ערלויבען נישט אַזוי שטאַרק זיך רעכענען מיט פאַריז.

אַ אַנדערען אָפּשאַצונג פון ענגלישען ענטפער גיט „פיגאַראָ". דער פּאָליטישער רעדאַקטאָר פון דער צייטונג דאָרמעסאָן וואָרענט די פראַנצויזישע עפענטליכע מיינונג נישט שטאַרק חושד צו זיין די ענגלישע פּאָליטיק אין מאַקיאַוועליזם. אויב עס איז אמת, אַז די זאָרג וועגען די אינטערעסען פון דער ענגלישער אימפּעריע שפּילט אַ געוויסע ראָלע אין דער האַנדלונג פון ענגלישען קאַבינעט פון אַביסינישען קאָנפליקט, איז אָבער אָהן שום ספק אויך פאַראַן אין אַ געוויסער מאָס אידעאַליסטישע מאָטיוען, וואָס בעוועגען ענגלאַנד צו פערטיידיגען דעם פעלקער־בונד אָפּמאַך. האָאַרס ערקלערונג און דער ענגלישער ענטפער דאַרפען דורך פראַנקרייך אויפגענומען ווערען צופרידענשטעלענד, הגם עס איז אין זיי נישט פעסטגעשטעלט געוואָרען קיין גענויע פּונקטען. אַ הסכם צווישען צוויי אַזעלכע גרויסע מלוכות ווי פראַנקרייך און ענגלאַנד, דאַרף זיין אַ הסכם צווישען „דזשענטעלמענער" און נישט קיין אָפּמאַך צווישען קרעמער.

דאָסזעלבע זענען די צוויי שטאַנדפּונקטען אין דער אָפּשאַצונג פון דער לאָנדאָנער פּאָליטיק. איינע דריקט אויס די שטימונג פון די קרייזען ביי וועלכע ענגלאַנד בלייבט שטענדיג דער „טרייַלאָזע" אַלביאָן דער צווייטער — אַ עלעמענט, וואָס בעציהט זיך מיט צוטרוי צו דער בריטישער רעגירונג. עס איז פאַראַן אויך אַ דריטער שטאַנדפּונקט. מען קען זיין אַ פיינד פון ענגלאַנד, גלויבען אין אידעאַליזם פון ענגלישען פאָלק און נישט זיין פולשטענדיג צופרידען מיט'ן ענגלישען ענטפער אויף דער פראַנצויזישער אָנפראַגע, אויב דער דאָזיגער ענטפער איז פאַקטיש נישט מעהר ווי אַ איבערחזרונג פון האָארס ערקלערונג דער ענגלישער ווידערשטאַנד געגען נעהמען אויף זיך פעסטע פערפליכטונגען ענטווישט אַ סך פראַנצויזען נישט דערפאַר, וואָס זיי זענען חושד די ענגלישע רעגירונג, דאָס זי וועט נישט אונטערשטיצען פראַנקרייך אין פאַל פון אַ מלחמה מיט דייטשלאַנד. עס האַנדעלט זיך אין דעם, וואָס ענגלאַנדס האַנדלונג ערמוטיגט דייטשלאַנד צו זיין אַגרעסיוו אַזוי איז געווען אין 1914 און אַזוי קען עס זיך אויך איבערחזרן.

אין איצטיגען מאָמענט זענען אָבער פאַראַן בולטע סמנים, אַז ענגלאַנד האָט געמאַכט בעדייטענדע שריט פאָראויס אויפ'ן וועג פון דער פּאָליטיק פון קאָלעקטיווער זיכערקייט. כאַראַקטעריסטיש איז אין דער הינזיכט דער אַדרעס, וואָס עס האָבען געשיקט לאַוואַלען פאָרשטעהער פון די אָנגעזעהענסטע קרייזען אין ענגלאַנד. די פערזאָנען, וואָס האָבען אונטערגעשריבען דעם אַדרעס, פערזיכערען לאַוואַלען, דאָס זיי ווי אויך די אָרגאַניזאַציעס וואָס זיי רעפּרעזענטירען וועלען קעמפען דערפאַר, אַז ענגלאַנד זאָל שטעהען אויפ'ן שטאַנדפּונקט פון פעלקער־ליגע אָפּמאַך אין אַלע פאַלען ווען עס וועט בעדראָהט ווערען דער שלום. עס איז אינטערעסאַנט, אַז אויף דער אַדרעס געפינען זיך אויך אונטערשריפטען פון פערזאָנען, וואָס מיט אַ צייט צוריק זענען זיי נאָך געווען געגען דעם. אַז ענגלאַנד זאָל נעהמען אויף זיך ווייטערדיגע התחייבותן אויפ'ן קאָנטינענט. דער דאָזיגער פאַקט איז אַ בעווייז וועגען דער עוואָלוציע, וואָס איז אין דער ענגלישער עפענטליכער מיינונג פאָרגעקומען בנוגע דער פראַגע פון קאָלעקטיווער זיכערקייט.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבן

נייער פאלקסבלאט

מיטוואך 2 ה׳ תשרי תרצה

אקטאבער

זון-אויפגאנג 5.36

זון-אונטערגאנג 3.12

געוו. סטאראסטווע-רעפערענט, ריין זיצט אויף דער בעשולדיגונגס-באנק

סענסאציאנעלער פראצעס וועגן לוסטראציעס אין לאדזער בעקערייען

(א) נעכטען האט זיך אין היגען קרייז-געריכט אנגעהויבען דער פראצעס נעגען דעם געוועז. לייטער פון דעם אפראוויזאציע - רעפעראט ביי דער לאדזער שטאטישער סטאראסטווע, דעם 47-יאהריגען ארטור ריין, וועלכער ווערט בעשולדיגט אין אמט-מיסברויכען און נעהמען לאפובקעס.

צוזאמען מיט ריינ'ען זיצט אויף דער בעשולדיגונגס-באנק דער 50-יעהריגער בנימין שקלאזש, וויצע-פרעזעס פון יודישען בעקער-צעך אין לאדז. שקלאזש ווערט בעשולדיגט אין פערמיטלען ביי דעם לאפובקע-נעמען דורך ריינ'ען ביי די קליענטען.

דער פראצעס האט ארויסגערופען אגרויסען אינטערעס מחמת ריין איז גוט בעקאנט געווען, בפרט צווישען די האנדווערקער און קליינע געוועלבער, ווייל ער האט אויך פערטרעטען דעם שטראף-רעפערענט ביי דער שטאטישער סטאראסטווע און פלעגט צוציהען צו פעראנטווארטליכקייט פאר „אנטיסאניטארע חטאים", פאר'ן עובר זיין אויף די צעניק-פרייזען, פארן ארבייטען איבערשעה'ן א. אז. וו.

9 א זייגער זענען אין געריכטס-זאל אריין די ריכטער: ווישניעווסקי (פארזיצער) בירק און בלאכאווסקי (אסיסטענטען) און דער פראקוראר סקאמפסקי. די פערטיידיגער זענען: די אדוואקאטען ציטערמאן און בזשעזשינסקי.

צום פראצעס זענען ארויסגערופען געווארען 49 עדות, וועלכע רעקרוטירען זיך דער עיקר פון מיטגלידער פון בעקער-צעך. אלס עדות איז אויך גערופען געווארען דער שטאטישער סטאראסטע, ד"ר ווראנא.

דאס געריכט פארשט אויס די פערזאנאליען פון די בעשולדיגטע, פון וועלכע עס קומט אויס, אז ארטור ריין איז אלט 37 יאהר, איז פון יודישען גלויבען, און איז ביז-איצט נישט בעשטראפט געווען. דאס זעלבע אויך — דער 50-יאהריגער בנימין שקלאזש.

דאס געריכט ליינט אדורך דעם בעשולדיגונגס - אקט

„אין דער צווייטער העלפט 1934 זענען צום סטאראסטע, ד"ר ווראנא אנגעקומען ידיעות, אז דער רעפערענט ריין, וועלכער האט דורכגעפיהרט א סאניטאר-קאנטראלע אין די לאדזער בעקערייען, האט גלייכצייטיג ערלעדיגט זיינע אייגענע, פריוואטע ענינים.

אין דעצעמבער 1934 האט דער סטאראסטע ד"ר ווראנא בעקומען אנ'אנאנים (מסירה), אז ריין נעמט בעצאהלט ביים אדורכפיהרען לוסטראציעס. חוץ מזה האבען דעם צעך-פרעזעס קאזשימיעזש גראלינסקי און דער פרעזעס פונם יודישען בעקער-צעך, משה פאזנאנסקי געמאכט פאר'ן סטאראסטא פערשידענע פארווארפען אויפ'ן אדרעס פון ריינ'ען. זיי האבען נעמליך געטענה'ט, אז דורכפיהרענדיג לוסטראציעס, נעמט ריין בעצאהלט דורך דער פערמיטלונג פונם וויצע-פרעזעס פונם יודישען בעקער-צעך, בנימין שקלאזש, און אז דער יודישער צעך גופא צאהלט ריינ'ען דורך דער פערמיטלונג פון שקלאזש'ן. דער סטאראסטע, ד"ר ווראנא האט, דורכפיהרענדיג די פאר-אויספארשונג, איבערגעוויזען דעם ענין אין דער פראקוראטור, וועלכער האט, פון איהר זייט פערארדענט אנ'אויספארשונג און פעסטגעשטעלט, אז ריין פלעגט שליסען בעקערייען און דערנאך, פאר דעם עפענען גענומען בעצאהלט געוויסע סומען. אזוי האט ער גענומען ביי לייזער זיסמאנ'ען 200 זל. ביי וואלף ווייגבערג'ן 100 זל., ביי בערעל ראזענהאלצ'ן 30 זל. ביי מרדכי אפזאץ 100 זל. און איסערדעם א „סקלאדקע", וואס איז אויפגעזאמעלט געווארען אין בעקער-צעך, אלס א מתנה פאר איהם 200 זל.

אין רעזולטאט פון דער דאזיגער אויספארשונג, זענען ריין און שקלאזש צוגעצויגען געווארען צו פעראנטווארטליכקייט.

ביידע זענען זיך נישט מודה אין זייער שולד..

איידער זיי געבען אויפקלערונגען ווערען פערהערט אלס עדות די וויצע-סטאראסטעס פון וואלויינער פאוויאט קזשיזשאנאווסקי און פון לאסקער פאוויאט זשעלינסקי, וועלכען זענען בשעתו, געווען בעאמטע אין דער לאדזער סטאראסטווע

וואס זאגט ריין?

ריין ערקלערט, אז ער איז ריין פון יעדער זינד, אז ער איז אנ'אנשטענדיגער מענש, געוויסענהאפטער בעאמטער, אז ער האט געהאט צו טון מיט'ן... פינסטערסטען, יודישען עלעמענט, אז אויפ'ן אויפטראג פון סטאראסטווע, האט ער געפיהרט א פישאקציע, וואו יודען האבען קאמבינירט אויף דער העכערונג פון פרייזען פון עופות א. אז. וו. און די דאזיגע טעטיגקייט איז איהם, אלס ארענטליכען בעאמטען אנפערטרויט געווארען.

ווייטער ערקלערט ריין, אז זיינער צייט האט זיך אנגעהויבען א פערביסענער קאנקורענץ-קאמף, צווישען די פערמעגליכע בעקערס און די ארימערע, ווייל די ארימערע האבען קאנקורירט מיט די רייכערע, וועלכע האבען צוליב דעם געמוזט קינדיגען זייערע ארבייטער, בכדי צו רעדוצירען דישכירות און בזה האופן קענען קאנקורירען. דאן איז צוליב די אנקלאגעס, אז די קליינע בעקערס פיהרען שמוציגע זייערע בעקערייען, בערופען געווארען א לוסטראציע-קאמיסיע און ער, ריין, איז, אין בעצוג צו די בעלי-בתים פון די שמוציג געפיהרטע בעקערייען געווען זעהר שטרענג, צוליב וואס זיי האבען איהם געסטראשעט. לכתחילה האט דער וויצע-פרעזעס פון יודישען בעקער-צעך, פאזנאנסקי צונויפגעשטעלט א ליסטע, צו וועמען מען דארף אלעם געהן אגיף לוסטראציע. ער, ריין האט זיך אבער דערוואוסט, אז אויף דער דאזיגער ליסטע זענען ארויסגעשטעלט געווארען די יעניגע, וועלכע האבען זיך פאזנאנסקי'ן נישט געליינט און, זעהענדיג די דאזיגע קאמבינאציעס, האט ריין געפאדערט פון דער סטאראסטע, אז רשימות פון די בעקערייען, וואס דארפען לוסטרירט ווערען, זאל מען שיקען אין צוגעמאכטע קאנווערטען.

אין יאהר 1934, איז ריינ'ן נישט גוט געגאנגען, א קינד איז איהם קראנק געווארען און ער האט געליטען נויט.

אויף דער אנפראגע פון געריכטס - פארזיצער ווישניעווסקי, וויפיל ער האט דאן פערדינט ערקלערט ריין, אז ער האט פערדינט 300 זל. א חודש און זיין פרוי 400 זל.

דער געריכטס-פארזיצער פערביט איהם דאן צו בענוצען דאס ווארט „נויט" ביים בעצייכענען זיין סיטואציע. ריין דערצעהלט ווייטער, אז ער האט בעגעגענט זיסמאנ'ען און געוואלט נעהמען ביי איהם א גמילות חסד. זיסמאן האט אפגעזאגט און שפעטער האט ריין, ביי דער לוסטראציע צוגעמאכט זיסמאנ'ס בעקעריי, וואס שייך ראזענהאלצ'ן, זאגט ריין, אז יענער האט זיך צו איהם געמאלדען און געבעטען, אז ער זאל זיין ווייך, ביים לוסטרירען זיין בעקעריי. ראזענהאלץ האט איהם דאן איבערגעלאזט אין א קאנווערט 30 זל. אויף דעמזעלבען אופן רעדט ריין וועגן אנדערע בעקערס און זאגט, אז די ערקלערונגען פון די צעך-סטארשעס: גראלינסקי און קאפטשינסקי, דעם פרעזעס פון דער האנדווערקער-קאמער זענען טענדענציעזע, ווייל ער האט זיי פריהער בעשטראפט פאר ליכוועע און העכערונג די פרייזען פון געבעקס. לסוף דריקט ריין אויס זיין עמפערונג, הלמאי מ'האט איהם אוועקגעזעצט אויף דער בעשולדיגונגס-באנק צוזאמען מיט דעם „מאכער" שקלאזש, הגם ער איז א בעאמטער. בעת ער, ריין איז א נקי-כפים'דיגער בעאמטער. ער קלערט אויף, אז מיט שקלאזש'ן האט ער נישט אדורכגעפיהרט קיין שום קאמבינאציעס און זיך קיינמאל נישט בעדינט מיט מאכעריי. ער זאגט, אז ער איז געפאלען א קרבן פון נקמה, מצד משה פאזנאנסקי, דעם סטארשי פון יודישען בעקער-צעך, אויף וועלכענס שאכערייען ער האט נישט געוואלט איינגעהן. ריין רופט אן פאזנאנסקי'ן „דער צווייטער בלינדער מאקס", וועלכער האט טעראריזירט דאס גאנצע יודישע האנדווערקערטום אין לאדז.

דער בעשולדיגטער שקלאזש איז זיך נישט מודה אין די איהם פארגעווארפענע פערברעכענס און ער גיט אפ קורצע אויפקלערונגען.

עדות - פערהער

דער ערשטער ווערט פערהערט דער געוועזענער ראטמאן ש. מילמאן, וועלכער האט אנטייל גענומען אין די לוסטראציעס. וועגען ריינ'ען זאגט ער, אז ער איז געווען זעהר שטרענג און האט זיך נאר גערעכענט מיט דער מיינונג פון דער סאניטאר - קאמיסיע. וועגען משה פאזנאנסקי'ן, האט ער געהערט שלעכטע מיינונגען: בעקערס האבען געטענה'ט, אז ער קען שליסען און עפענען בעקערייען, אז ער רואינירט בעקערס, נעמט געלד און גערופען האט מען איהם „דער נישט-ענטדעקטער בלינדער מאקס" פאזנאנסקי איז געווען אנ'ארימאן, אבער זייט עס איז געשאפען געווארען די לוסטראציע - קאמיסיע, איז ער נתעשר געווארען.

דער עדות זיסמאן, א זוהן פון דעם בעקער מרדכי זיסמאן זאגט, אז אין נאוועמבער 1933, איז פיינאכט אנגעקומען א קאמיסיע און פער'חתמ'עט די בעקעריי פון זיין פאטער. אין דער פריה איז ער אוועק צו ריינ'ען אין דער סטאראסטווע. ריין האט נישט מסכים געווען צוריק צו עפענען די בעקעריי. ביים ארויסגעהן פון ריינ'ען, האט איהם פערהאלטען א פערשוין און ערקלערט, אז ער קען איהם העלפען עפענען די בעקעריי, אנווייזענדיג איהם דערביי די פריוואט-אדרעס פון ריינען. ער איז דאן אוועק צו ריינ'ען אין זיין פריוואטער-וואוינונג, וואולטשאנסקא 62 און געבעטען איהם אנ'ערלויבניש אויף צו עפענען די בעקעריי. ריין האט איהם דאן געזאגט, אז עס מוז אדורכגעפיהרט ווערען א רעמאנט און שפעטער איהם געבעטען בארגען 100 זל. ער האט איהם דאס געלד געבארגט. ריין האט דאן ערקלערט, אז עס וועט קומען א קאמיסיע און די בעקעריי וועט געעפענט ווערען. אזוי אבער, ווי אין פערלויף פון עטליכע טעג איז די קאמיסיע נישט געקומען, איז ער, זיסמאן, ווידער אוועק צו ריינ'ען און ביי דעם דאזיגען, צווייטען פריוואטען וויזיט, האט ריין ווידער געבעטען אום א הלואה פון 100 זל. ער האט איהם דאס געלד געגעבען. ווייטער ערקלערט זיסמאן, אז דאס געלד האט ער איהם געגעבען אהן א קוויטונג, בכדי אבער צו האבען עפעס א בעווייז, אז ער איז געוועזן אין ריינ'ס וואוינונג, האט ער אויפ'ן פוס פון ריינ'ס טיש, געמאכט א צייכען מיט א מעסערל... (א וואזשנע „פאקוויטאוואניע דאס-דא!...)

אין עטליכע טעג שפעטער איז די בעקעריי געעפענט געווארען. אין מיטען 1934 האט ריין בעגעגענט זיסמאנ'ען אויפ'ן פרייהייטס-פלאץ און געבעטען, אז ער זאל איהם בארגען 150 זל. אזוי ווי זיסמאן האט נישט געקענט נאכקומען זיין בקשה, צוליב דעם, וואס ער האט נישט געהאט ביי זיך קיין געלד און דער פאטער זיינער איז געווען מחוץ לאדז, איז... די בעקעריי ווידער פערמאכט געווארען.

פארזיצער: צוליב וואס האט איהר געמאכט דעם צייכען אויפ'ן טיש?

זיסמאן: כ'האב געגעבען געלד אהן עדות, האב איך געוואלט האבען א בעוויז, אז איך בין געווען אין ריינ'ס וואוינונג.

פארזיצער: צי האט דער עדות אין לאקאל פון סטאראסטווע געזאגט ריינ'ען „משומד"?

זיסמאן: ניין, כ'האב בכלל ריינ'ען נישט געקענט; ריין וואלט דאך מיך געקאנט לאזען ארעסטירען, ווען איך וואלט דאס איהם געזאגט.

פארזיצער: צי האט ריין צוריקגעגעבען די הלוואה?

זיסמאן: מיר האבען זיך וועגען דעם נישט בעמיהט.

פארזיצער: און צי האט דער בעשולדיגטער ריין זיך בעמיהט צוריקצוגעבען די הלוואות?

זיסמאן: ניין, ער האט וועגען דעם גארנישט גערעדט.

ווייטער גיט זיסמאן צו, אז ער האט געהערט, ווי זילבערבערג האט געגעבען 100 זל. ריינ'ען פאר עפענען איהם זיין בעקעריי.

דער עדות וואלף ווינטרויב, א בעקער פון יאקובא 4 דערצעהלט, אז זיין בעקעריי האט פערמאכט א קאמיסיע. ער איז עטליכע מאל געווען ביי ריינ'ען, אין דער סטאראסטווע, יענער האט איהם צוגעזאגט צו עפענען די בעקעריי, אבער דאס נישט אויסגעפיהרט. צום דריטען מאל, ווען ער איז געווען אין ריינ'ס צימער, האט ער געהערט, ווי יענער רעדט דורכן טעלעפאן און זאגט, אז ער האט קיין געלד נישט, און אז שבת וועט ער קענען געבען א וועקסעל. דאס האט ווינטרויב'ן אונטערגערוקט דעם געדאנק ארויסצוהעלפען ריינ'ען און האט איהם פארגעלעגט א גמילות חסד. ווען ער האט איהם אוועקגעלעגט 50 זל. האט ריין נישט גענומען, אבער ווען ער האט צוגעלעגט נאך 50 זל. האט ריין דאס געלד בעהאלטען און אין 2 טעג שפעטער האט מען איהם די בעקעריי געעפענט.

דער עדות אבזאץ ערקלערט, אז ער האט שקלאזש'ן געגעבען 100 זל. בכדי ער זאל אינטערווענירען ביי ריינ'ען, אז מען זאל איהם עפענען די בעקעריי.

דער בעשולדיגטער ריין פרעגט: צי איז די בעקעריי געשלאסען געווארען דערפאר, ווייל אין די בייטען זענען געווען „פרוסאקעס"?

אבזאץ: קיין „פרוסאקעס" זענען נישט געווען. איהר אליין האט געקלאפט מיט'ן האמער אין אויווען, אבער קיין „קאראלוכעס" זענען נישט ארויסגעקראכען.

נאך דער מיטאג-הפסקה זענען פערהערט געווארען: דער סטאראסטע ד"ר ווראנא, וויצע-סטאראסטע ראשיצקי און אנדערע עדות. נאכדעם האט דאס געריכט פעראָרדענט א הפסקה ביז היינט.

פאבאר-רשימה פון יאהרגאנג 1915

(א) מארגען, דאנערשטאג, דעם 3-טען דארפען זיך שטעלען צו דער פאבאר-רשימה אין מיליטער-ביורא אויף פיעטריקאווער 165 די מענער פון יאהרגאנג 1915, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 1. קאמיסאריאט מיט די פאמיליעס, וואס הויבען זיך אן מיט די אותיות:

K L Ł M

און פון 7. קאמיסאריאט – מיט די אותיות:

G H Ch

מ'דארף מיט זיך מיטברענגען א פערזענליכען דאקומענט און א רעגיסטראציע-שיין.

צוגאב-פאבאר-קאמיסיע

(א) מאנטאג, דעם 14. ד. ח. וועט אין לאקאל אויף פעטריקאווער 165 אמטירען א צוגאב-פאבאר-קאמיסיע פאר פ. ק. או. לאדז-שטאט 1.

עס דארפען זיך מעלדען די יונגעלייט פונ'ם יאהרגאנג 1914 און עלטער, וועלכע האבען זיך לעת עתה נישט צוגעשטעלט צו א מיליטער-איבערזיכט, האבען נישט רעגולירט זייער מיליטער-פליכט, וואוינען אויפ'ן שטח פון 2, 3, 5, 8, 9 און 11 פאליציי-קאמיסאריאטען און האבען בעקומען נאמענטליכע אויפפאדערונגען פון דער לאדזער שטאטישער סטאראסטווע.

אפטייקען.

היינטיגע נאכט - דיזשורען

(א) הייגט ביינאכט דיזשורירען פאלגענדע אפטייקען: יאנקעלעוויטש, סטארי רינעק 9; גלובאווסקי, נארוטאוויטשא 6; האמבורג, גלובנא 50; פאוולאווסקי, פעטריקאווער 307; פיאטראווסקי, פאמארסקא 91; שטעקל, לימאנאווסקיעגא 37

אונטער די רעדער

(א) אויף בזשעזשינער גאס איז א וואגען איבערגעפאהרען דעם 12-יאהריגען סטאניסלאוו צימפעק (פון באבראווא 4). דאס יונגעל איז שטארק צושעדיגט געווארען.

דער פוהרמאן רובין געלער פון בזשעזשין איז צוגעצויגען געווארען צו פעראנטווארטליכקייט פאר'ן אומפארזיכטיגען פאהרען.

דער'הרג'עט געווארען...

(א) אויף באטארעגא 2 אין פאביאניץ איז געשעהען אנ'אומגליקס-פאל מיט'ן סטרוזש פון דעמזעלבען הויז, יאן ווידאווסקי.

ווידאווסקי איז ארויף אויפ'ן דאך פונ'ם דריי-שטאקיגען הויז, בכדי צו פעררריכטען דעם פאס, האט ער זיך אויסגעגליטשט און איז ארונטערגעפאלען אויף דער ערד.

ער איז דערהרג'עט געווארען אויפ'ן ארט.

עס ווערט געזוכט

ה' לייב גראומאן (אדער גרונמאן), געב. 1888, דער זון פון יצחק און ניזלע. ווער עס ווייס עפעס וועגען דער אויבענדערמאנטער פערזאן, ווערט געבעטען מיטצוטיילען אין דער קהלה, פאמארסקא 18 אין די שעה'ן פון 1—3 נאכמיטאג.

קלאנג-קינא
„MIRAŽ"
11 ליסטאפאדא (קאנסטאנטינער) 16
היינט צום לעצטען מאל!
גיגאנטישער פילם פון לעבען פון צארישען רוסלאנד.
הולאנקעס, פערוויילונגען, געזאנגען
מאסקווער נעכט
מיט Harry Baur
און Annabella
אין די הויפט-ראלען.
נעכסטער פראגראם: ליבעס-טרוימען
מיט R. Tauber
אנהויב 4 נאכמ. שבת און זונטאג 12 פריה.

ארעסטירט 2 יונגע דייטשען

וועלכע האבען זיך ארומגעשלעפט איבער פוילען

(א) אין קלוקי, פעטריקאווער קרייז, זענען ארעסטירט געווארען דורך דער פאליציי 2 דייטשע בירגער: דער 17-יאהריגער ערווין פאלקענבערג און דער 16-יאהריגער וואלפגאנג וואגנער, וועלכע זענען אומלעגאל אריבער די גרעניץ פון פוילען און אין דער בעגלייטונג פון א בעלכאטאווער שלעפער ארומגעגאנגען א לענגערע צייט איבער פוילען בעזוכענדיג פערשידענע ערטער.

מ'האט די ביידע יונגע דייטשען אפטראנספארטירט צו דער גרעניץ.

11 באלצעמס באנוועל

זענען פערברענט געווארען אינמיטען נאכט

(א) נעכטען בייטאג איז אויף ראג אדזשעיא און זשעראמסקיעגא אויסגעבראכען אנ'אויסטערלישע שרפה. עס האט זיך נעמליך אנגעצונדען — פון אנ'אומבעוואוסטער סיבה — א וואגען באנוועל, וואס האט געהערט צו דער פירמע פרושינאווסקי. דאס פייער האט מאמענטאל ארומגעכאפט די 11 באלצעמס באנוועל, וואס זענען געווען אנגעלאדענט אויפ'ן וואגען, און די ארויסגערופענע פייערלעשער איז זיי נישט געלונגען ארויסצוראטעווען פון די פלאמען.

דער היזק בעטרעפט 2,800 זלאטעס.

פאליציי פיהרט אנ'אויספארשונג.

—— = ——

ווען וועט פארקומען א זיצונג
פון דעם נאמינירטען בייראט
פרעזעס פישעל ליבערמאן זאל נישט אננעהמען די נאמינאציע

אין צוזאמענהאנג מיט'ן נאמינירען דעם וואה־לינער וויצע־וואיעוואדע ה' מיקאלאי גאדלעווסקי אויפ'ן אמט פון לאדזער וויצע־פרעזידענט, איז דער ניי־נאמינירטער וויצע־פרעזידענט נעכטען געקומען קיין לאדז און אפגעגעבען עטליכע אפיציעלע וויזיטען.

אפיציעל וועט וויצע־פרעזידענט גאדלעווסקי איבערנעהמען זיין אמט דעם 8. אקטאבער ער וועט איבערנעהמען די אויפזיכט איבער פאלגענדע אפטיילונגען: בוי, שטאטישע פלאנטאציעס, גאזאיוניע און קאנאליזאציע.

* * *

דער וויצע־פרעזידענט גאדלעווסקי איז געבוי־רען אין יאהר 1888, ער האט געענדיגט דאס גימנאזיום אין נאוואגראד און דעם יורידישען פאַ־קולטעט אין פעטערבורג.

אין יאהר 1919 האט ער געארבייט אין פוילי־שען קאנסולאט אין אדעס, דאן איז ער אריינגע־טרעטען אין דער פוילישער ארמעי.

אין יאהר 1921 איז ער נאמינירט געווארען אלס לייטער פון דער מיליטערישער אפטיילונג ביי דער ווארשעווער וואיעוואדזטווע, אין יאהר 1922 — וויצע־סטאראסטא אין פלאצק, אין יאהר 1924 — סטאראסטא אין פלאצק, דאן איז ער געווען וויצע וויעוואדע אין וואהלין.

* * *

אין דער שטאט־פערוואלטונג איז מען איצט בעשעפטיגט מיט אויסארבייטען א רעגולאמין פאר דעם ניי־נאמינירטען בייראט, די ערשטע זיצונג פון בייראט וועט פארקומען אין דער צווייטער העלפט פון חודש אקטאבער.

• • •

די יודישע בעפעלקערונג איז געווארען שטאר"ק ענטוישט צוליב דעם וואס אין בייראט זענען נא־מינירט געווארען צווישען 24 מענשען, נאר 2 יודען.

ווי מיר דערוויסען זיך, הערשט די מיינונג אין די „אגודה"־קרייזען, אז דער נאמינירטער ראטמאן פישעל ליבערמאן זאל נישט אננעהמען די נאמינא־ציע טאקע צוליב דער קליינער צאהל יודישע ראט־מענער, אין דער פראגע איז אויף היינט צונויפגע־רופען געווארען א זיצונג פון „ועד הפועל" פון דער אגודה־ארגאניזאציע אין לאדז, אויף וועלכער די פראגע וועט דעצידירט ווערען.

דער „ארענדאווניק" רופט עובר צו זיין אויף „לא תרצח"
אויב יודען וועלען נישט ארויס פון פוילען

מיר האלטען שוין ווייט זעהר ווייט. ס'איז שוין פארהאן א מיטעל צו לעזען די יודען־פראגע אין פוילען. איהר שטוינט און ווילט נישט גלויבען — וועלען מיר אייך דערצעהלען וואס עס ווערט גע־שריבען אין א לייט־ארטיקעל פון „ארענדאווניק".

קודם כל הערען מיר דארטען דעם אלטען העז־מאטא, אז די יודען האבען זיך ווי א באנד־ווארם זיך אנגעזעצט אין דעם אינגעווייד פון פוילען און ציהען ארייַן אין זיך אלע לעבענס־זאפטען, געבענ־דיג דערפאר אונרוהען, בלוטלאזיגקייט און פעהלען פון גלייכגעוויכט.

דאן קומט די רפואה.

„די גאנצע וועלט, שרייבט דער „ארענדאווניק", קוקט איצט אויף דייטשלאנד, וועלכע ליקווידירען די יודען־פראגע ריקזיכטסלאז, אבער ווירקזאם, גערעכ־טיג און אין פיל פרטים אפילו אין הסכם מיט דער אפאסטאלישער קאנסטיטוציע. די יודען ווילען וויר־קען אויף אונזער קריסטליך געוויסען, אבער דער „ואהבת לרעך כמוך" האט אויך לויט דער לעהרע פון מאראל זיינע שטיינערונגען, וועלכע זענען דיק־טירט מיט די בונדען פון גלויבען און בלוט. די דייט־שע מעטאדען זענען אבער נישט גענוג פאר אונז, וואו ס'זענען פארהאן 10 פראצענט יודען, אין פוילען קען די יודען־פראגע נאר געלעזען ווערען נאר דורכ'ן שנעלען ארויסשיקען די יודען פון פוילען. כל זמן ס'וועט זיך נישט שליסען אין שטאט און דארף דער רינג פון יודישען ווירטשאפטליכען און פאליטישען זעלבסט־אויסקום. די דייטשע פעראָרדנונגען דארפען נאר זיין א צוגרייטונג צום ארויסשיקען די יודען".

דאס איז די רפואה, דאן קומט די אויספיהרונג.

„ס'איז נישט אמת, אז יודען האבען זיך נישט וואו אהינצוטון. מיר קענען רעקאמענדירען אביסיניען, די קוזינעס פון די יודען, וואו ס'איז פאר־האן אזוי פיל ארט, אז די יודען וועלען זיך נישט דארפען אפילו שטופען, די גאנצע וועלט וועט דערצו צוהעלפען, ווייל די יודען האבען דארט גענוג איינפלוסען. און אויב דאס וועט נישט שנעל געשעהן וועט די פוילישע בעפעל־קערונג מוזען עובר זיין אויפן לא תרצח".

און דער סוף פון ארטיקעל, וועלכען איז אנגע־שריבען דורכ'ן גלח פראנדזינסקי איז פאלגענדער:

„די פוילישע פאמיליעס, וועלכע זענען שוין אנ־געשטעקט מיט א צומיש פון יודיש בלוט, זאלען זיך וואס שנעלער איזאלירען פון א ווייטערדיגען צומיש, גערענקענדיג, אז מ'דארף צעהנדליגער דורות אויף אפצורייניגען דעם צומיש — און צו די היסטארישע טויערען פון פאלק קלאפט שוין אומגעדולדיג די שווערע אבער גערעכטע אפרעכנונג".

אט אזוי האלטען מיר אין דער וועלט. ס'געהט נישט אין די נארישע פלאפלערייען, נאר אין דער אונגעהויערער כוליגאנעריי און אין דער ערנסטקייט מיט וועלכער זיי ווערען געשריבען פאר דער עפענט־ליכקייט. צי בעקומט מען פאר רופען עובר צו זיין אויף „לא תרצח" אויך 8 חדשים ארעסט?

זיצונג פונם קאמיטעט
פאר דער „פאלקס־שול־וואך" אין לאדז

(א) אין זאל פון שטאט־ראט, אויף פאמאר־סקא 16, איז נעכטען פארגעקומען די אינאוגוראציע־זיצונג פונ'ם בירגערליכען קאמיטעט ביי דער „פאלקסשול־וואך".

אין דער זיצונג וואס איז פארגעקומען אונטערן פארזיץ פון לאדזער וויצע־פרעזידענט, קאזלאווסקי, האבען זיך בעטייליגט פארשטעהער פון דער מלוכה־מאכט, פון דער זעלבסטפערוואלטונג, שול־וועזען, שול־אפיקונעס און בעזונדערע שול־דעלעגאטען.

א רעפעראט האט געהאלטען דער פראפ. לא־רענץ.

עס זענען געוועהלט געווארען אנ'עהרען־קאמי־טעט און אנ'ארגאניזאציע־קאמיטעט.

Dr. med. H. LUBICZ
פאר הויט, וועגערישע און געשלעכטס־קראנקה.
צעגעלניאנא 7 (פריהער 43). טעל. 141-32
צוריקגעקעהרט
עמפפאנגס־שעה'ן 8—10, 12—2 און 5—8 אוונד'
זונטאג פון 9—11 בייטאג און יום־טוב פון 9—1

אפגעלעגט די זיצונג פון דער קהלה־פערוואלטונג

נעכטען האט געזאלט פארקומען א זיצונג פון דער קהלה־פערוואלטונג, צוליב דעם וואס פרעזעס מינצבערג און עטליכע פערוואלטונגס־מיטגלידער זענען ארויסגעפאהרען צו דער לויה פון אשר מענדעלסאן, איז די זיצונג אפגעלעגט געווארען אויף היינטיגען דאנערשטאג מיט'ן זעלבען סדר־היום.

סעזאן־ארבייטער פאדערען בעצאהלט פאר אורלויב־צייט

(א) א דעלעגאציע פון פראפעסיאנעלען פאראיין פון די סעזאן־ארבייטער האט זיך געווענדעט צום פרעזידענט גלאזעק וועגען אויסצאהלען די סעזאן־ארבייטער פאר אורלויב־צייט.

דער ענין איז נאך דערווייל נישט ערלעדיגט גע־ווארען, ווייל דער פרעזידענט האט דערקלערט, אז דערויף דארף מען האבען 200,000 זלאטעס, בעת די שטאט־פערוואלטונג דיספאנירט קוים מיט 150,000 זלאטעס.

אקופאציע־שטרייק פון סעזאן־ארבייטער אין זגערזש

(א) מחמת'ן מאנגעל אין קרעדיטען זענען אין זגערזש אפגעשטעלט געווארען די סעזאן־ארבייטער. און 300 ארבייטער זענען געבליבען אהן ארבייט.

100 פון די דאזיגע ארבייטער זענען געבליבען זיצען אין דער „בעטאניארניע", און זיי האבען דער קלעהרט, אז זיי וועלען פון דארט נישט ארויס ביז עס וועלען ווערען אנערקענט קרעדיטען אויף בע־ארבייט די ארבייטען.

ליכטיגער פאר די אויגען
אבער אלץ פינסטערער אין די טאשען

(א) אין די לאדזער פארשטעט ווערט איצט מיט אימפעט אדורכגעפיהרט די בעלייכטונג פון די גאסען און געסלעך.

אזוי זענען אינסטאלירט געווארען אויף וויא־דוקט, אבארביצקא, וויאסענא, קארפאליקא און קאטאוויצקא — 31 לאמפען צו 100 וואט, און אויף 7 גאסען, לעם „יוליאנאוו" — 29 לאמפען צו 100 וואט.

Dr. Wołkowyski
האט זיך איבערגעצויגען אויף
ציגעל־גאס 11, טעל. 238-02
נעמהט אן אין הויט־ און ווענערישע קראנקהייטען. מענער־שוועכע
פון 8—11 בייטאג און פון 4—9 אוונד

משומדים
ר. איזראעל
סענסאצ. שפאנענדער ראמאן פון היינטיגען יודישען לעבען

130)

— גוט, גוט, זידעל מיך נישט. הערמאן, איך וועל שוין געהען. קענסט מיט מיר טון וואס דו ווילסט.

— דער ערשטער בעדינג דערצו איז, אז אלץ וואס דו וועסט טון ביז צום אפגטן האנקאן זאל זיין נישט געצוואונגען, אהן רעפרעסיעס און גוטוויליג.

— א ניין, גוטוויליג וועל איך אין מיין לעבען שוין גארנישט טון. אלץ וואס איך וועל טון פון היינט אן וועט זיין דאס וואס איך וועל אויספיהרען עמיצענס א בעפעהל.

— אלץ נאך דעם גט. אין דער פראגע קען נישט זיין קיין שום צוואנג. קיין שום פרעסיע נישט בנוגע דיין פערזאן און נישט בנוגע דער פערזאן פון האנקאן. אלץ איבריגע געהט מיך איצט נישט אן.

מאריאן האט פערצווייפעלט א מאך געטון מיט דער האנד.

— ווען איהר וואלט געוואוסט, האט ער געזאגט ווי איהר זענט מיר אלע נמאס געווארען, ווי אלץ קריכט מיר שוין אויבען ארום...

ביי הערמאנען איז נישט געבליבען קיין שום ספק אז מאריאן איז ווירקליך פון זינען אראפ, ס'האט בשום אופן, אין משך פון עטליכע וואכען נישט גע־קענט אריינקומען אזא ענדערונג אין כאראקטער און האנדלונג פון א מענשען אלץ וואס ער האט גערעדט און געטון איז אינגאנצען נישט געווען נארמאל. צי האט הערמאן געהאט דאס רעכט, דעמאלט ווען ער איז דערין געווען איבערצייגט, צו פערלאנגען פון מאריא נען, אז ער זאל אדורכפיהרען די גט פארמאליטעטען.

הערמאן האט נישט געוואלט דערלאזען דעם דאַ־ווינגען גערדאנק ער האט נאר געשטרעבט אז די פארמא־ליטעטען זאלען וואס שנעלער אדורכגעפיהרט ווערען און ער זאל קענען אינגאנצען ענטלויפען פון דעם ענין ווייט און מעהר נישט טראכטען וועגען דעם. עס איז איהם אפילו נישט אנגעגאנגען דאס וואס ער וועט איבערלאזען זיין לאנגיעהריגען אלטען און בעס טען פריינד אין א מאטעריעלער און נאך מעהר מאַ־ראלישער נויט. ער האט איצט נישט געוואלט טראכ טען וועגען דעם די ערד האט אונטער איהם געברענט און ער האט געוואלט פון דעם אלעם פטור ווערען.

— אלזא, ווי בלייבט, דו געהסט מיט מיר צום רב. אדער נישט?

— יא, איך געה.

זיי האבען זיך ביידע אריינגעזעצט אין אנ'אויטא און געפאהרען איבער דער גאנצער שטאט, וואו עס האט געוואוינט דער רב.

איבערן וועג האבען זיי גארנישט גערעדט, מאר־יאן איז געווען גאנץ גלייכגילטיג צו דעם אלעם וואס וועט מיט איהם פארקומען, וואס מיט איהם וועט זיין.

זיי זענען אנגעקומען צום הויפט־ראבינער, וועל־כער האט שוין אויף זיי געווארט. דער רב האט נישט געוואוסט אויף קיין בעגריסונגען און איז באלד צו־געטרעטען צו מאריאנ'ען.

— איהר ווייסט נאך וואס איהר זענט דא אהערגע קומען?

— יא. הער ראבינער

— האט אייך אימיצער געצוואונגען דא אהער צו קומען צו מיר?

— ניין.

— איהר דארפט געדענקען, אז דאס איז אנ'ערנסטער ענין. איך אלס רב קען נישט נעמען אויף זיך די פעראנטווארטליכקייט דעמאלט ווען אין דעם גאנצען ענין וועט זיין כאטש איין ווארט נישט אמת.

— אלץ איז אמת, איך וויל גוטוויליג גטן מיין פרוי.

— וואו געפינט זיך אייער פרוי?

— אין פוילען.

—אין פוילען?

— ווילט איהר זי באמת אפגטן?

— יא.

— פארוואס?

— מוז איך דאס זאגען?

— יא, איהר דארפט דאס זאגען, ווייל אהן קלאר קייט וועל איך דעם גט נישט אדורכפיהרען.

— איך בין נישט ווערט, אז מיין פרוי זאל ווייַ־טער מיט מיר וואוינען, איך האב זי אפגעקוילעט.

— וועמען זיי.

— מיין פרוי און מיין קינד.

— מיט וואס האט איהר זיי בע'עוולהט?

— איך האב זיך פערליבט אין א קאבארעט טענ־צערין און האב זיי פערלאזען.

— פון וועמענס זייט קומט די איניציאטיוו אויף דעם גט.

מאריאן האט זיך אביסעל פערטראכט ער האט זיך נישט אריענטירט וואס ער זאל ענטפערען אויף דער דאזיגער פראגע, אנשטאט מאריאנען האט גע־ענטפערט הערמאן.

— די איניציאטיוו קומט מצד דער פרוי בזשו־סקא...

— ענטשולדיגט, איהר האט דערווייל נישט קיין ווארט אין דער פראגע איהר גילט דא דערווייל בלויז אלס עדות, דער ענטפער דארף קומען מצד דעם פער אינטערעסירטען אליין.

— די איניציאטיוו אויפן גט קומט פון מיין פרוי.

— און איהר זענט מסכים דערויף?

— פולשטענדיג אהן צוואנג אהן שום דרוק פון וועלכען עס איז צד. ס'איז פאר מיר קלאר אז אנדערש קע ןעס נישט זיין. זי קען מיט מיר ווייטער נישט לע בען, זי איז פולשטענדיג גערעכט.

— בעדויערט איהר נישט וואס איהר וועט זיך צושיידען מיט אייער פרוי און קינד.

— אויב איך בעדויער דאס אפשר יא, ווייל איך נישט טראכטען וועגען דעם, ווייל איך ווייס אז זיי זענען גערעכט, אזא פערהעלטניש קען נישט עקזיס־טירען איך וויל זי בעפרייען און וויל אויך זיך אליין בעפרייען.

— נאך איין מאל פרעג איך אייך, צי איהר גיט דעם גט אהן צוואנג?

— אהן שום צוואנג.

הערמאן האט נישט געגלויבט זיינע אויערען. מאַ־ריאן האט זיך אויפגעפיהרט אהן שום פארוואורף. ער האט גערעדט פולשטענדיג נארמאל און אין זיינע ווער טער האט זיך בעמערקט אנ'אינערליך שטארק, טראַ־גיש געפיהל, וועלכעס האט איהם איבערגענומען ביים אדורכפיהרען אנ'אקט וואס מאכט א פולשטענדיגען איבערברוך אין זיין לעבען, ער איז געווען פולשטענ־דיג אויפריכטיג און דעצידירט.

ביי אזא לאגע איז דער אויבערראבינער צוגעטרע טען אויסצופערטיגען דעם עצם אקט פון גטן זיך. דאס איז געווען א לאנגע און פיינליכע פראצעדור, וועלכע האט געמוזט אדורכגעפיהרט ווערען אפילו מיט די קלענסטע פרטים.

מאריאן איז גערולדיג געזעסען די גאנצע צייט, וואס די פראצעדור האט געדויערט אינגאנצען אונבע וועגליך, אויף זיין פנים האט מען נישט געקענט דער־קענען ווי ס'זעהט אויס זיין געמיט, ווי ס'זעהט אויס ביי איהם אויף דער נשמה. צי ער האט קרענקונג צו־ליבן גט, אדער איז צופרידען דערפון.

די פארמאליטעטען זענען ערלעדיגט געווארען, האנקא איז געווען פריי.

קאפיטעל 33

נחום איז בעשעפטיגט...

נחום ראזען איז געווען בעשעפטיגט, ער האט קיינעם נישט געפרעגט קיין עצות וואס ער זאל טון כדי וואס שנעלער אויסצוארבייטען די דאקומענטען פאר זיין טאכטער יהודית, אז זי זאל קענען קומען פון לאנדאן און דא צוריק ווערען א יוד. ער האט זיך געהאלטען פאר דעם גרעסטען חכם, דעם גרעסטען קענער, און דעם גרעסטען ווייסער, לויט זיין מיי־נונג זענען אלע געווען נאראנים, ווייל דאס וואס זיי האבען געטון האבען זיי געטון מעכאניש. אהן קאפ אהן שכל, אהן אויסרעכנונג.

נחום איז געווען דענערווירט פאר זיין ווייב האט ער נישט געוואלט ווייזען אז ער איילט זיך אזוי שטארק מיטן אויספיהרען די אויפטראגען פון זיין טאכטער. ער האט געמאכט דעם אנשטעל אז ער האט צייט. און זיין ווייב האט איהם געפלעגט פרעגען:

— נחום ווי האלטסטו עפעס מיט דעם ענין, האסטו שוין עפעס אויפגעטון?

נחום האט זיך אנגעברוגזט און געענטפערט.

— וואס ברענסטו אזוי? כ'האב לענגער געווארט אויף איהר, דו מיינסט אז איך דארף זי אזוי נויי־טיג צום ענין.

אבער ווען נחום האט געזעהען אז זיין ווייב האט פון אזעלכע רייד עגמת נפש האט ער זי באלד ווייַ־כער געמאכט.

— ס'וועט שוין גוט זיין, אלץ וועט זיין אין ארדנונג. פערלאז זיך אויף מיין שכל.

א ברירה האט שרה געהאט, זי האט זיך דאך גע מוזט פערלאזען אויף איהר מאנ'ס שכל, קיין דעה האט זי ביי איהם קיינמאל נישט געהאט אבער אפגע שוינט האט ער זי אויף יעדען טריט און שריט, ער האט זי שטענדיג געהאלטען בכבוד און קיין הויך ווארט צו איהר נישט גערעדט. ער האט הנאה געהאט דערפון ווען ער האט איהר געמאכט א ביסעל עגמת נפש, לאנג האט ער אבער נישט געקענט אויסהאלטען און האט זי באלד אויף זיין שטיינער איבערגעבע־טען.)פארטזעצונג קומט(.

כבוד אונזערע אַמאָליגע לאָדזער גרויסע רבנים

צו דער אויפמערקזאַמקייט

ס'איז פֿון אייביג אָן איינגעפֿיהרט דער מנהג בכל תפֿוצות ישראל, אַז אין די ימים טובים, דע־מאָלט ווען מען מאַכט אין דער שוהל הזכרה־נשמות, מאַכט מען אויך אַנ'הזכרה פֿאַר די נשמות פֿון די רבנים, וועלכע זענען געווען אין אָט דער קהלה. זאָגאַר אין אַ זעהר אַלטער קהלה, אויף וועלכע'ס כסא רבנות ס'זענען שוין פֿיל רבנים געזעסען, ווערט ביי דער הזכרה אין דער שוהל קיין איינציגער רב נישט אַרויסגעלאָזט. נאַטירליך, אין אַזאַ פֿאַל איז מען דערביי נישט מאריך, מיט'ן זינגען און מיט'ן זאָגען. קיין כאָר־בעגלייטונג ווערט געוויס דערביי נישט בענוצט. דער חזן לייענט אַראָפּ די נעמען פֿון די איהם פֿאָרגעלעגטע רשימת־הרבנים און פּטור. דער כבוד התורה ווערט דערמיט יע־דענפֿאַלס אויפֿרעכט געהאַלטען.

אָבער מערקווירדיג, די לאָדזער קהלה איז בנוגע דעם אַנ'אויסנאַהם, וואָרום אין דער אַלט־שטעטישער אַזוי אויך אין דער ווילקער שוהל ווערט אין די ימים טובים נאָר געמאַכט אַנ'הזכרה די לעצ־טע 2 לאָדזער רבנים, נישט אָבער די ערשטע 2 לאָדזער רבנים, וועלכע האָבען געפֿינען זייער אייביגען מקום מנוחה אין אַלטען לאָדזער בית־עלמין. ס'מאַכט עפּעס דעם איינדרוק, אַ שטייגער זיי וואָלטען נישט געווען ח"ו אַזוי וויכטיג, בעת זיי זענען באמת אויך געווען גרויסע יודען, גאונים, צדיקים און מיוחסים.

ר' יחזקאל נאָמבערג, דער ערשטער לאָדזער רב, וואָס איז אין לאָדז נפֿטר געוואָרען, איז געווען אַ זוהן פֿונ'ם ראַוויטשער רב ר' יודל נאָמ־בערג, וואָס האָט געשמט פֿאַר אַ גאון און אַ צדיק, געווען אַנ'איידעם פֿונ'ם בעוואוסטען גאון ר' מאיר פּאָזנער, דעם אַמאָליגען דאַנציגער רב, דער מחבר פֿונם ספר „בית מאיר". ר' יחזקאל נאָמבערג איז געזעסען אויפֿ'ן לאָדזער כסא־רבנות 25 יאָהר, פֿון תק"צ ביז תרט"ו, ער איז אויך געווען איינער פֿון די חשובסטע קאָצקער חסידים, אַ שוואָ־גער פֿונ'ם אַמאָליגען גרויסען אַלעכסנדרער רבי'ן ר' חנוך הכהן ז"ל. נישט ווייניגער חשוב איז אויך געווען דער צווייטער לאָדזער רב ר' משה ליפּשיץ. ער איז געווען אַנ'אייניקעל פֿונ'ם אַמאָליגען בע־וואוסטען גאון, דער וואַרשאָווער רב ר' שלמה זלמן ליפּשיץ, דער מחבר פֿונ'ם ספֿר „חמדת שלמה". ער איז אויך געווען אַ חשוב'ער קאָצקער חסיד און האָט געשמט אַלס אַ חכם, ער איז אויך געווען מיטגרינדער פֿון דער אַלטשטעטישער שוהל. אין זיין מצבה־טעקסט שטעהט: „משמח משה פסקה עצה מהעיר". 17 יאָהר האָט ער פֿערנומען דאָס לאָדזער כסא־רבנות און איז נפֿטר געוואָרען אין יאָהר תרל"ג. די ביאָגראַפֿיעס פֿון אָט די ביידע רבנים זענען ברייטער געשריבען אין דער מאָנאָ־גראַפֿיע פֿונ'ם אַלטען לאָדזער יודישען בית עלמין, וועלכע די לאָדזער קהלה וועט קירצליך אַרויסגע־בען. יעדענפֿאַלס האָבען זיי זיך פֿערדינט, אַז זייע־רע נשמות זאָל מען מזכיר זיין צוזאַמען מיט די נשמות פֿון די שפּעטערע לאָדזער רבנים. מיר רופֿען אַלזאָ: כבוד, אונזערע אַמאָליגע לאָדזער גרויסע רבנים! 2

פּ. ז: גליססמאַן.

קלאַנג־קינאָ־טעאַטער
ZACHĘTA
זגערזשער 26.
פֿון היינט ביז'ן 8־טען ד. ח.
גרויסער פֿילם פֿון פּוי־לישער פּראָדוקציע א. נ.
Przeor Kordecki
אין דער הויפּט־ראָל
K. ADWENTOWICZ
אָנהויב פֿון די סעאַנסען 5.30 נאָכמ.
שבת און זונטאָג 12 אַ זייגער ביי טאָג.

אויפגעהאָנגען זיך אין קלאָזעט אַנ'אַרבייטסלאָזער

(א) אין דער וואוינונג פון זיינע עלטערן אויף אַנדראַוואַ 26 איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד דער 26־יעהריגער יוזעף אַדאַמטשיק.

אַדאַמטשיק איז שוין זייט אַ לענגערע צייט אָהן אַרבייט. אַזוי, אַז ער איז אַריינגעפֿאַלען אין אַ נער־וועןקראַנקהייט. אַדאַמטשיק איז נעכטען אַרויסגע־גאַנגען אין קלאָזעט און דאָרט זיך אויפגעהאָנגען. דעם טויטען קערפּער האָט מען געפונען ערשט אין אַ האַלבע שעה אַרום. דער דאָקטאָר פון פּאַגאָטאָוויע האָט בלויז געקענט קאָנסטאַטירען דעם טויט פון זעלבסטמערדער.

צו די הערן זאָקען־פֿאַבריקאַנטען

(בריף איז רעדאַקציע)

ה' רעדאַקציע! מיר בעטען צו געבען אַנ'אָרט אין אייער ה' צייטונג פֿאַר אונזער בריף, פֿאַר וועלכען מיר דאַנקען אייך פֿאָראויס.

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן שטרייק פֿון פֿאָרמי־רער־מייסטער און אַרבייטער, וועלכער איז אויסגע־בראָכען דעם 20/9 וואָס נעמט אַרום איבער 2,500 נפֿשות, אַלס רעזולטאַט פֿון אויסערגעוועהנליכע נויט און נידריגען לעבענס ניוואָ ביי וועלכען די אויבען דערמאָנטע נפֿשות האָבען זיך געמאַטערט אין די לעצטע צייט.

האָבען די זאָקען־פֿאַבריקאַנטען גערופֿען אויף מוציי"ט אַ קאָנפֿערענץ אויף וועלכען זיי האָבען פֿאָרגעלעגט צו גיין אַרבייטען אויף די אַלטע בע־דינגונגען, דעריבער האַלט דער פֿאָרמירער־מייסטער פֿעראיין פֿאַר נויטיג צו ענטפֿערען פֿאָלגענדעס:

אַזוי ווי די פֿאָרמיזער־אַרבייטער האָבען פֿער־שטרייקט דעם 18/9 פֿאָדערענדיג אַ לוין־הוספה, און אַזוי ווי מיר פֿאָרמירער־מייסטער געפֿינען זיך שטענדיג אין אַזאַ לאַגע ווי צווישען האַמער און קאָוואַדלע פּשוט געערדט כדי די אַרבייטער עפּעס צו דערלייגען אויפֿ'ן לוין, האָבען מיר פֿאָרגעלייגט די הערען פֿאַבריקאַנטען, ערב דעם שטרייק צו דערלייגען אונז אַ פּאָר גראָשען אויפֿ'ן טיץ. האָ־בען די פֿאַבריקאַנטען בעסער אויסגעקליבען דעם וועג פֿון אויבען דערמאָנטער קאָנפֿערענץ, ד"ה גאָרנישט, דעריבער מעלדעט דער פֿאָרמירער־מייס־טער פֿעראיין דעם בעשלוס פֿון די נעכטיגע אַלגע־מיינע פֿערזאַמלונג:

אויסהערענדיג דעם בעריכט פֿון דער קאָנפֿע־רענץ בעשליסט די פֿערזאַמלונג איינשטימיג צו פֿערשאַרפֿען דעם שטרייק אַרומנעמען די נעבען צווייגען און אויסהאַלטען ביז א פֿולען גערעכטען נצחון.

קויפֿט אַ גליקליך לאָס
צו דער איצטינער I־טער קלאַס
ביי פֿיינגאָלד'ען אין דער קאָלעקטור
I. A. FAJNGOLD
Łódź, Śródmiejska 8, Tel. 108-99

פֿערבאַנד פֿון פֿאָלקס־וועלט לעגיאָ־ניסטען אין לאָדז

(א) לויט ווי מ'אינפֿאָרמירט אונז איז אין לאָדז ענטשטאַנען אַ פֿערבאַנד פֿון פֿאָלקס־וועלט לעגיאָניסטען, די צענטראַלע פֿון וועלכען עס געפֿינט זיך אין וואַרשע.

דער זיץ־אָרט פֿונ'ם פֿערבאַנד געפֿינט זיך אויף אַנדזשעיאַ 9.

„קאָנסום" פֿאַר קינדער אין שול־עלטער

דער זומער איז שוין פֿערביי און די יוגענד קערט זיך אום צו דער שולע. כדי געבען די על־טערען די מעגליכקייט איינצוקויפֿען אַמביליגסטען די נויטווענדיגסטע סחורות פֿאַר קינדער אין שול־עלטער האָט דער „קאָנסום" (ראָקיטשינער 54, צופֿאָר מיט די טראַמוואַיען 10 און 6) פֿאַרבערייטעט וועש, שירצען, שיך, שקאַרפּעטען, שטרימף אין אַ גרויסען אויסוואַהל צו די נידריגסטע פּרייזען. אויך אַלע אויסאַרבייטונגען פֿון דער „ווידזעווער מאַנופֿאַקטור" און בעזונדערס די "קאָ" אויסאַר־ביי טונגען ווי אויך בראַק, סעקונדאַ און רעשטען איז אַמביליגסטען צו בעקומען אין „קאָנסום".

יעדעווירטין דאַרף אויסנוצען די געלעגענ־הייט און מאַכען אַלע איינקויפֿען נאָר אין „קאָנסום" ביי דער „ווידזעווער מאַנופֿאַקטור".

פֿרייטאָג, דעם 4־טען

אַ גרויסער פּאָעזיע־אָוונט פֿון דער דיכטערין רייזעל זשיכלינסקי אין „זשעטשקאַ"

ווי מיר האָבען שוין געמאָלדען, האָט דער גרויסער פּאָעזיע־אָוונד פֿון דער יונגער און בע־גאַבטער דיכטערין רייזעל זשיכלינסקי, וואָס קומט פֿאָר דעם הייגטיגען פֿרייטאָג 9 אָוונד אין זאַל פֿון „זשעטשקאַ" (וואָלטשאַנסקאַ 35), אַרויסגע־רופֿען אַ גרויסען אינטערעס.

אין דעם אָוונד וועלען אַנטייל נעמען די בעקאַנטע דיכטער משה בראָדערזאָן, און ישראל ראַבאָן.

אַרויסגעפֿאַלען פֿון טראַמוואַי

(א) אויף פּעטריקאָווער 155 איז אַרויסגעפֿאַלען פֿון פֿאָהרענדען טראַמוואַי די 10־יעהריגע לאָלאַ ראָזמאַן, אַ טאָכטער פֿון טישלער אויף שענקעוויטשאַ 61. דאָס קינד איז שווער פֿערוואונדעט געוואָרען און די פּאָגאָטאָוויע האָט עס אָפּגעפֿיהרט אין אַ שווע־רען צושטאַנד אין שפּיטאַל אַריין.

פֿון דער לאָדזער בערזע

באַנק פּאָלסקי — — — —		91.50
3 פּראָצענטיגע בודאָוולאַנע	—	40.50
„ 4 דאָלאַרובקאַ	—	52.
„ 7 סטאַביליזאַציע (אמ.)		62.50
„ 5 וואַרשאָווער פּ.־ב.	1934	56.
„ 5 לאָדזער		50.75
ענגלישער פֿונט — — —		26.08
ר־ז לאַר אָפֿיצ. 5.31,50 נישט־אָפֿיציעל —		5.30
גאָלד־דאָלאַר — — —		9.05
גאָלד־רובעל — — — —		4.74
דייטשער מאַרק — — —		1.50

Dr.
R. Zalcwasser
כירורג
צעגעלניאַנאַ 19, טעל. 125-17
נעמט אָן פֿון 1–2 און פֿון 4—6.30.

יום־כפּור אין פֿילהאַרמאָניע

וועט זיין נאָך ערהאַבענער ווי דער פֿערגאַנגענער ראש־השנה

די מתפּללים פֿון בית־תפֿילה אין פֿילהאַרמאָניע־זאַל האָבען היי־יאָהר געהאַט דעם אמת'ן געגוס פֿון די תפֿילות.

נאָך קיין מאָל איז אין פֿילהאַרמאָניע־זאַל נישט געווען אַזאַ מוסטערהאַפֿטע אָרדנונג ביים דאַווענען, הגם דער עולם, וועלכער איז געקומען דאַווענען מיט שליח ציבור קעסלער איז געווען זעהר גרויס.

דער ווילנער אויבער־קאַנטאָר קעסלער האָט בעוויזען צו בעגייסטערען די מתפּללים מיט זיינע נגינות און תפֿילות, אויך דער פֿערשטאַרקטער און פֿערגרעסערטער כאָר מיט זיינע איינשטודירטע קאָמפּאָזיציעס אונטער דער דירעקציע פֿון קאָמפּאָ־זיטאָר רובין, האָט בעוויזען, אַז דאָס איז געווען אַ יובל ־ יאָהר אין בית־תפֿילה אין פֿילהאַרמאָניע.

צו יום־כפּור איז נאָך געבליבען אַ בעגרענניצ־טע צאָהל פּלעצער.

באַנקעט לכבוד'ן אַרבייטער־טוער אינזש. אייפֿערמאַן

עס איז פֿאָרגעקומען אַ באַנקעט אין לאָקאַל פֿון די רעכטע „פּ. צ." (פֿעראייניגט מיט צ. ס. פּ.) פּיעטרקאָווער 83. לכבוד דעם עסקן ה' אינזש. אייפֿערמאַן פֿון דער בעוועגונג פֿאַר'ן אַרבייטענדען ארץ־ישראל, וועלכער איז געפֿאָהרען קיין ארץ־ישראל.

ה' אינזש. אייפֿערמאַן איז אַליין פּליט פֿון דייטשלאַנד, האָט אין משך פֿון אייניגע יאָהר בעוויזען צו שפּילען אַנ'אָנגעזעהענע ראָל אין דער „פּועלי־ציון" בעוועגונג אין לאָדז, ער האָט גע־אַרבייט אין אַ גאַנצער רייהע פּאָליטישע און קול־טורעלע אינסטיטוציעס. ער האָט אויך בעוויזען אַ סך מיטצווווירקען פֿאַר דער ענטוויקלונג פֿון דעם „באָראָכאָוו־קיבוץ", וועלכער איז איינער פֿון די גרעסטע הכשרה־פּונקטען פֿאַר דער פּראָדוקטיווי־זירונג פֿון דער יודישער פּראָלעטאַריזירענדיגער יוגענד.

דעם באַנקעט האָט געעפֿענט ה' לייזער לע־ווין, און האָט געשילדערט די אַרבייט פֿון דעם אַקטיווען און געזעלשאַפֿטליכען טוער ה' אינזש. אייפֿערמאַן. עס האָבען בעגריסט פֿון אַ גאַנצע רייהע אינסטיטוציעס: ה' י. גאָלדין, י. שאַליט (פּראָפֿ. פֿעראיינען, משה קאַרפּעל (פֿליישער־פֿעראיין) סאָ־נעק (העובד), ה. לאַנדוי, שפּרינגער (פֿרייהייט). הערצבערג, ד"ר סאַבאַל, מאָרגענשטערן, וואָלפֿיש, און רעד. נויגאָלדבערג.

מחלוקת און נויט

צוויי זעלבסטמאָרדען — פֿון אַ מיידל און פֿון אַ יונגענמאַן

(א) אויף וועסאָלאַ 43 האָט זיך געסם'ט מיט עסיג־זויער די 31־יעהריגע יוליאַנאַ פּעלטשעק. פּאָגאָטאָוויע האָט זי אָפּגעפֿיהרט אין קרייז־שפּי־טאַל. די סיבה פֿונ'ם זעלבסטמאָרד — אַרומקריגערייען אין דער משפּחה.

* * *

(א) דער 25־יאָהריגער באָלעוולאַוו ניעדזשעל־סקי (וואָשעשניענסקאַ 142) איז נעכטען, מחמת אַרבייטסלאָזיגקייט און נויט, בעגאַנגען זעלבסט־מאָרד, אַריינשיסענדיג זיך אַ קויל אין קאָפּ, מ'האָט איהם אָפּגעפֿיהרט אין שפּיטאַל, וואו ער איז גע־שטאָרבען.

ראַדיאָ־ווינקעל

נאַציאָנאַלע און אינטערנאַציאָנאַלע ראַדיאָפֿאָניע

ראַדיאָ איז איינע פֿון די פֿיל מיטלען, דורך וועלכע דער מענשליכער רעיון קאָן זיך אַרויסזאָגען, אָבער אַזוי גוט ווי עס איז פֿערהאַן אַ נאַציאָנאַלע ליטעראַטור, נאַציאָנאַל טעאַטער, אַזוי עקזיסטירט אויך אין יעדער מדינה א נאַציאָנאַל ראַדיאָ־סיס־טעם, וואָס שטעלט מיט זיך פֿאַר דער יסוד און אויסדרוק פֿון דער נאַציאָנאַלער קולטור און מחשבה. פֿון דער אַנדערער זייט ווידער טרעפֿט זיך דער ראַדיאָ צונויף מיט געוויסע אינטערנאַציאָנאַלע עלע־מענטען. אַ דאַנק דעם ראַדיאָ האָט די מיטאַרבייט פֿון נאַציאָנאַלע סיסטעמען פֿון דער אַרטיסטישער קולטור זיך אַזוי שנעל ענטוויקעלט.

דער ראַדיאָ אַרבייט אויפֿ'ן שטח פֿון עטער, וועלכער איז זעלבסטפֿערשטענדליך אַ אייגענטום פֿון דער גאַנצער מענשהייט. פּונקט ווי דער פֿילם קען אומעטום געזעהען ווערען, אַזוי קאָן אויך דער ראַדיאָ אומעטום געהערט ווערען.

דאָס זענען די צוויי זייטען פֿון דער ראַדיאָ־מטבע. איין זייט איז געווענדעט כלפּי פּנים, די אַנדערע — כלפּי חוץ, צו דער גרויסער אינטערנאַצ־יאָנאַלער ארענע, וועלכע איז א דאַנק דער טעכני־שער ענטוויקלונג יעדען געוואָרען צוטריטליך. אָט דער קאָנטאַקט צווישען די בעזונדערע פֿעלקער, וואָס האָט זיך פֿערבונדען א דאַנק ראַדיאָ, פֿערמאַגט אַ שפֿע מעגליכקייטען און פּראָבלעמען. אָט זענען די אַרגומענטען.

קודם־כל געפֿינט אויך דאָס נאַציאָנאַלע ראַדיאָ־סיסטעם אינטערנאַציאָנאַלע אָפּקלאַנגען. וואָס מען רעדט אין וואַרשע, הערט מען, אָדער קען געהערט ווערען אין פּאַריז, רוים אָדער ערגעץ אַנדערש, ווען מען רעדט אין וואַרשע צו די פּוילישע הערערס עפּיס וועגען אַנ'אַנדער פֿאָלק, הערט עס אויך יענץ פֿאָלק און דאַן קאָן די רעגירונג פֿון יענעם פֿאָלק זיך פֿיהלען געשמייכעלט, אָדער גאָר אָנגעגריפֿען. דאָ מוז שוין דער ראַדיאָ זיין זעהר פֿאָרזיכטיג, הגם ער רעדט בלויז צו אייגענע.

אַמאָל קאָן דער מצב אויסקומען פּונקט פֿער־קעהרט. די ראַדיאָ־סטאַציעס ווילען זיך שטיצען נישט בלויז אויף זייערע אייגענע הערערס, נאָר זיי ווילען אויך אַריינדרינגען אין אַנדערע מלוכות און אַזוי נאָך פֿערשפּרייטען די קענטעניש פֿון דער נאַצ־יאָנאַלער קולטור. דאָס איז אָבער שוין נישט אַזוי לייכט. דער „ראַדיאָ־עקספּאַרט" מוז ווערען אַזוי קאָנסטרואירט, אַז ער זאָל פֿעראינטערעסירען פֿרעמ־דע הערערס.

אָט דאָס איז נוגע נישט בלויז רעדעס, נאָר אויך מוזיק, הערשפּיל, ליטעראַטור און שפּראַך. מען דאַרף אויך נישט פֿערגעסען, אַז ראַדיאָ איז דער אויסשליסליכער און ליידער ביז איצט נישט אויס־געניצטער אינטערנאַציאָנאַלער פֿאָרום, וואו עס קאָן פֿאָרקומען אין א ברייטער מאָס א גענויע אינטערנאַצ־יאָנאַלע מיטאַרבייט.

דאָ קאָן מען שוין צוטרעטען צום פּראָבלעם, וואָס איז שוין אַלעמען בעקאַנט — דער אינטער־נאַציאָנאַלער פּראָגראַמען־אויסטויש. דער אינהאַלט פֿון אָט דעם אויסטויש איז ביז אַהער געווען מוזיק. ערשט אויפֿ'ן לעצטען צוזאַמענפֿאָהר פֿון דער אינטער־נאַציאָנאַלער ראַדיאָפֿאָניע האָט מען גענומען לע־גען אַכט אויף דער מעגליכקייט פֿון טוישען זיך מיט פֿאָרלעזונגען אויך. יאָהרשיינליך וועט שוין בקרוב די בשותפֿות־אַרבייט פֿון די פֿעלקער אויפֿ'ן שטח פֿון ראַדיאָ בעקומען א נייע, אינטערעסאַנטע פֿאָרם — געדאַנקען־אויסטויש.

כדאַי צו וויסען, אַז:

דער רומעניש ראַדיאָ גיט יעדען זונטאָג אַ ספּעציעלע אויפֿציע, אין וועלכער די בעזונדערע מיניסטעריומס פֿערעפֿענטליכען זייערע פֿעראָרדנונגען.

די ראַדיאָ־סטאַציע אין ארץ־ישראל וועט אַר־בייטען אויף דער זעלבער כוואַליע, אויף וועלכע עס אַרבייט די ענגלישע סטאַציע נאָרטה־רעדזשאָנעל.

דער ענגלישער ראַדיאָ האָט פֿאַר'ן פֿאָריגען יאָהר אויסגעצאָהלט טאַנטיעמע די מחברים בערך 100 טויזענט פֿונט שטערלינג.

אין די פֿעראייניגטע שטאַטען פֿערנעהמען די רעקלאַמע־טעקסטען אין די ראַדיאָ־פּראָגראַמען 25 פּראָצענט צייט.

אין ענגלאַנד איז קאָנסטרואירט געוואָרען אַ ספּעציעלער אַפּאַראַט פֿאַר בלינדע. די סטאַציעס זע־נען דאָרט אויסגעשטעלט מיט בולט'ע אותיות אַזוי, אַז דער בלינדער קאָן זיי איבערלייענען מיט די הענד.

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאַנאַ 15. טעל. 149-07
ספּעציאַליסט פֿאַר מענער־שוועכע־בעהאַנדלונג און סעקסועלע בעראַטונג.
נעמט אָן פֿון 8–11 און פֿון 4–8 אָוונט.
זונטאָג פֿון 9–1 פֿאַרמיטאָג.
פֿאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע־פּרייזען

Dr. REICHER
פּאָלודניאָוואַ 28, טעל. 101-93
ספּעציאַליסט
פֿאַר מענער־שוועכע־בעהאַנדלונג
סעקסועלע בעראַטונגען און פּסיכאָ־אַנאַליזע
נעמט אָן פֿון 8–11 און פֿון 5–8 אָוונט

טעלעגראמען

45 פערזאן פערוואונדעט בעת אנ׳אויטאבוס-קאטאסטראפע

מאדריד, 1 (ספ. טעל.)
אין וואלענץ איז פארגעקומען א צוזאמענשטויס פון א פול-געפאקטען פאסאזשיר-אויטאבוס מיט א באהן-וואגאן. 45 פערזאן זענען שווער פערוואונדעט געווארען.

איפרייס איז א וואוין-הויז מיט 16 מענשליכע קרבנות

טשיקאגא, 1 (ספ. טעל.)
אין א קעלער פון א דריי-שטאקיגען בנין איז אויס [illegible] אונבעקאנטע סיבות פארגעקומען אנ׳אויפרייס און דער גאנצער בנין איז ארומגענומען געווארען מיט פלאמען. 8 מענשען זענען לעבעדי- געהייט פערברענט געווארען. 8 מענשען, וועלכע האבען געפרובט ארויסצושפרונגען פון די פענסטער זענען שווער פערוואונדעט געווארען.

דער גענעראל-סעקרעטאר פון די ענגלישע פראפ. פעראיינען איז מאסקווא

מאסקווא, 1 (ספ. טעל.)
דער גענעראל-סעקרעטאר פון די ענגלישע פראפעסיאנעלע פעראייגען געפינט זיך איצט אין מאסקווע; ער בעזוכט די אינדוסטריע-אונטערנעהמונגען און די עפענטליכע אינסטיטוציעס, אין די נאהענטסטע טעג וועט דער סעקרעטאר וואלטער צוטרין ארויספאהרען אויף א רייזע איבערן סאוויעטען-פערבאנד

בלבולים פון „פעלקישע בעאבאכטער"

בערלין, 1 (יט"א טעלעגראפיש)
דער „פעלקישער בעאבאכטער" שרייבט, אז אין עמער זענען ארעסטירט געווארען 2 יודען, וועלכע האבען כלומרשט בלוטיג צושלאגען א זעלנער פון דער רייכסוועהר, די נאטיץ איז געשריבען געווארען אין א העסליכען העץ-טאן.

די פראטעסט-אקציע

פון יוגאסלאווישען יודענטום געגען די נירענבערגער געזעצע. — דעפעשע צום פעלקער-בונד

בעלגראד (יט"א) דער אויבער-ראבינער און דער פערבאנד פון יודישע קהלות אין יוגאסלאוויען האבען ארויסגעשיקט א פראטעסט-דעפעשע געגען די נירענבערגער געזעצען צום פארזיצער פון דער פעלקער-בונד-פערזאמלונג דר. בענעש.
אין בעלגראד, זאגרעב און אנדערע שטעט זענען פארגעקומען פראטעסט-פערזאמלונגען געגען די נירענבערגער געזעצען און רדיפות אויף יודען אין דייטשלאנד.

Dr. med.
Sadokierski
כירורג פון ציינער און יאסלעס
Piotrkowska 164 tel. 114-20
צוריקגעקעהרט

קלאנג-קינא
CAPITOL
זאוואדזקא 16

היינט פרעמיערע!!
ליבעס-פאעמע א. נ.
דאס מעדעל פון די וואלקענס
אין די הויפט-ראלען: JOSE MOJICA, ROSSITA MORENO
אויסערן פראגראם: קלאנג-צוגאבען
אנהייב 4.30, שבת און זונטאג 12.30 בייטאג.
נעקסטער פראגראם: „די לאכעדיגע אויגען" מיט SHIRLEY TEMPLEY אין די הויפט-ראלען.

צו פערקויפען

אנ׳עקזיסטירענדען פון 40 יאהר און גוט פראספעריגדען
לאגער פון גלאז און פארצעלאן
צו ערפאהרען פיעטריקאווער 50, וו. 7 פון 9 ביז 10 פריה און פון 2 ביז 4 נאכמיטאג.

בעקאנטמאכונג.

דערמיט מאך איך בעקאנט, אז מיין סאדע-וואסער-פאבריק איז איבערגעטראגען געווארען
אויף פילסודסקיעגא 69
יעדע בעשטעלונג ווערט פינקטליך ערלעדיגט.
ספעצ. קריינע באלאנען וואסער מיט אייז אויף שבת
טעלעפאן 48-190. מיט אכטונג פרידוואלד

שנעל-דרוקעריי בראמבערג

צעגעלניאנא 8. טעל. 09-255

סיהרט אויס:
בריף-בויגען, קאנווערטען, רעכנונגען, קוויטאנציעס, פערלאבונגס- און חתונה-קארטען, יזום-קארטען, פריקא- און קאנטעקציע-עטיקעטען, שטרימף-באנדראלען
רעעל, מאדערן און שנעל, און ביליג

Wykończalnia i Farbiarnia

p. firmą
„SUPER-FINISH"
Właściciele: E. Steinman i Efrat
KONSTANTYNÓW
Plac Wolności 25, tel. 212-78
שויז טעטיג

קליינע אנאנסען

1 זלאטי — אנ׳אנאנס ביז 15 ווערטער — 1 זלאטי

א צימער מיט 2 פענסטער צו פערמיטען פיעטריקאווער 20, וו. 34, קווארטיר אפיצינע, 2. שטאק.

פערשידענעס

א קאראקול-פאלטען אין גוטען צושטאנד, צוליב אפרייזע צו פערקויפען ביליג. זשעראמסקיעגא 1, ביי ביין.

עלעקטיק-מאשין אויף רעפארמעס. מיר נעהמען אן אויף לוין ביליג. — פיעטריקאווער 115, סוויטער-פאבריק.

קאלירטע העמדער צו וואטובקעס און צו כאלעוקעס, ספארט-שטרימף נעמט אן אויף לוין סוויטער-מאכער נאוואמיעסקא 28, פראנט, 3. שטאק.

א מאנספערזאן פון 40 ביז 60 יאהר קען איך מיטנעהמען קיין פאלעסטינא באלד. מעלדען זיך לעגיאנוב 42, וו. 30 פון 5—7 אווענד. 1820

געגען בעלויגונג! די ה"ה גנבים, וועלכע האבען אויף שרודמיעסקא 26, נעכטען ארויסגעגנב׳עט א מארינארקע מיט פערשידענע פאפירען, ווערען געבעטען געגען בעלוינונג זיך צו פערשטענדיגען מיט מיר טעלעפאניש 50-155 פון 7—9 אווענד. דיסקרעציע שטרענג געזיכערט. 1818

Zaginiony został kwit kaucyjny z Elektrowni Łódzkiej na imię A. I. Kalisz, Wolborska 38, obecnie Cegielniana 37. 1805

פרייע פאסטענס

ס׳ווערען געזוכט רעפעזירקעס און וויקאנטשארקעס צו סוויטערס. צו ערפאהרען קילינסקיעגא 46, וו. 21.

עס ווערט געזוכט האנד-שטיקערינס צו סוויטערס ביי גאלדבערג, קאמיענגא 4.

א קוואליפיצירטע שפולערין צו וויגאניע ווי אויך סוויטער-נייהערס ארויסצונעהמען ווערט געבראוכט ביי לוקאוויעץ פאמארסקא 41a. 1819

ס׳ווערט געזוכט א יונגעל צו לייכטע ארבייט ביי לעווטשיצקי, נאוואמיעסקא 19

ראקאלען

עס ווערט געזוכט א לאקאל פון 5—6 שטובען פאר׳ן קבוץ „אהל שרה". זיך ווענדען צו פרידענזאן, קילינסקי 44, טעל. 77-106. 1807

א צימער פאר 1 אדער 2 הערען ביי אנ׳אנשטענדיגער פאמיליע צו פערמיטען, ציגעל-גאס 8, וו. 15.

צו פערמיטען א צימער אויף פראצאוניע, פיעטריקאווער 15, וו. 9.

א פאבריקס-לאקאל ווערט געזוכט צירקא 70 קוואדראט-מעטער אין געגענד קילינסקיעגא ביז נארוטאוויטשא און קווערגאסען ביז פיעטריקאווער. — אפערטען פאר „Tkalnia"

זאלען אלע סוחרים און מעקלערס וויסען,

אז שטאף צו טריקאטאזשען, יאקען פון אלע סארטען קענט איהר נור בעקומען אין דער נייער מעכאנישער רונד-מאשינען-פאבריק סמאסאווסקי, ליסטאפאדא 11. 43

ביליג דירה-געלד

צוליב אפרייזע קיין פאלעסטינא איז איבערצוגעבען אין צענטרום שטאט
א גוטע ביר-שענק
מיט די גאנצע איינריכטונג מיט א וואוינונג, ביליג דירה-געלד. אפערטען אין אדמיג. פון דער צייטונג אונטער „בירשענק". 1794

Dr. med.
I. Dynenson
przeprowadził się
na ul. **Piotrkowską 99**
tel. 223-70.

ד"ר
ס. קאנטאר
ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען (מענער-שוועכע)
פיעטריקאווער 90
טעל. 45-129.
נעמט אן פון 8—2 נ"מ און פון 6—9 אוו.

Dr. med.
JÓZEF FRANK
אוירען-, נאז- און האלז-קראנקהייטען
נארוטאוויטשא 36
טעל. 14-237
נעמט אן פון 12—2 און פון 8—9 אוו.

Dr. med. **Niewiażski**
ספעציאליסט פאר טריפער, סיפיליס און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע
אנדזשעיא 5, טעל. 40-159
פראנט, 1-טער שטאק.
נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9—1 פארמיטאג.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

לעטשניצע
פאר ווענעריש-קראנקע מענער-שוועכע און הויט-קראנקהייטען
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
פיעטריקאווער 45
טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אווענד.
פרויען און קינדער נעמט אן א פרוי-דאקטאר
א בעראטונג 3 זל.

Dr. med.
Z. DATYNER
אורזאלאג
ספעצ. פאר נירען, בלאז און אורין-קראנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95,
נעמט אן פון 9—11 און פון 6—8 אוונט

LEKARZ DENTYSTA
St. GELBERG
צוריקגעקעהרט
זאוואדזקא 14, טעל. 33-108
נעמט אן פון 10—2 און פון 4—7 אוונט

Dr. med. **M. TAUBENHAUS**
ספעציאליסט
פאר עקזעמע און פרויען-קראנקהייטען
פערהיטונג געגען שוואנגערשאפט
זגערזשער 11, טעל. 09-246
נעמט אן פון 4—8 אווענד.

Doktór
A. S. TENENBAUM
Piotrkowska 109, tel. 220-25
powrócił.

ד"ר
מ. וויינבערג
מעד.
נערווען-קראנקהייטען (עלעקטריזאציע)
זשעראמסקיעגא 25,
טעל. 20-172
צוריקגעקעהרט
נעהמט אן פון 5—8 אווענד.

Dr. med.
G. GERSZTAJN
ספעציאליסט פאר אויגען-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
Traugutta 12, tel. 175-10
נעמט אן פון 11 ביז 2 און פון 5 ביז 8.30.

Dr. med.
P. Braun
ספעציאליסט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען
וואוינט יעצט: פיעטריקאווער 81.
טעל. 57-100.
נעמט אן פון 8—1 און פון 4—8 אוונט

Dr. med.
M. JAKUBOWICZ
צוריקגעקעהרט
פאלודניאווא 9, טעל. 71-109
נעמט אן פון 10—12 און פון 4—6 אווענד.

Dr. J. Herszfinkiel
ספעצ. פאר קינדער-קראנקהייטען
צוריקגעקומען
נעהמט אן ביי זיך זשעלאנא 8a,
טעל. 87-111
ווי אויך אין לעטשניצע „פאמאץ" אלעקסאנדראווסקא 1.

Dr. L. Suchowczycki
כירורג
האט זיך איבערגעצויגען אויף
Gdańska 11
טעל. 47-123. (רוג קאנסטאנטינער)
נעהמט אן פון 4—6 נאכמ.

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה: [illegible]
אבאנעמענטס-פרייז: [illegible]
[illegible]

Za wydawnictwo „Nejer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub — Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk rotac. „Nejer Folksblat", Piotrkowska 21.

נאַצי-דייטשע שפּיאָנען האָבען געשיקט שיפען געוועהר צו די פּאָגראָמשטשיקעס אין אַלזשיר

שיפען מיט געוועהר זענען נעגאַנגען אונטער פערשטעלטע נעמען. — ערשט איצט איז בעקאַנט געוואָרען ווער עס האָט געהעצט געגען די יודען אין מאַראָקאָ. — געבעלס האָט פאַריגען יאָהר אויסגעגעבען 3 מיליאָן און 600 טויזענד מאַרק אויף פּאָגראָם־העצעס אין ארץ־ישראל, מאַראָקאָ און עגיפּטען. — נייע פאַקטען, וואָס זענען נאָר וואָס אויפגעדעקט געוואָרען אין אַ פּאַריזער דאָקומענט

אין דער אויסלענדישער פּרעסע זענען געוואָרען פאַרעפענטליכט פאָלגענדע מאַטעריאַלען:

וואָס איז די הויפּט־אויפגאַבע פון די 25 טויזענד נאַצי־שפּיאָנען אין אויסלאַנד? וואָס אַזוינס מאַכען זיי אויסצוגעפינען און ווי געשיקט זענען זיי אין דער מאָרד־ און שפּיאָנאַזש־אַרבייט.

אַזוי ווי אַלץ, וואָס ווערט געטון אין דייטשלאַנד, איז אויך די אַרמעע פון פּראָוואָקאַטאָרען אָרגאַניזירט געוואָרען אויף אַ גרינטליכען און סיסטעמאַטישען שטייגער. יעדער אַגענט פון „געשטאַפּאָ“ — געהיימע שטאַטס־פּאָליציי — מוז שווערען געטריישאַפט צו היטלער'ן ווען ער טרעט אַריין אין זיין אַמט. ער מוז שווערען, אַז ער וועט פאַרשפּרייטען די נאַצישע אידעען אין אויסלאַנד און שאַפען נאַצישע שטיץ־פּונקטען פאַר דער קומענדיגער מלחמה.

די נאַצי־אַגענטען דאַרפען דעריבער אָפּלייקענען אין אויסלאַנד די בעריכטען וועגען נאַצי־טעראָר, זיי דאַרפען צושטעלען גוטע אינפאָרמאַציעס צו די אויסלענדישע צייטונגען, וועגען היטלער'ס גרויסע אויפטואונגען, ווי צום ביישפּיל, אַז די אַרבייטסלאָזיגקייט ווערט קלענער, אַז די דייטשע בעפעלקערונג איז צופרידען, און זיי דאַרפען האַלטען אַן אויג אויף יעדען נאַצי־פיינד.

די הויפּט־אָנפיהרונג פון די אַגענטען אין אויסלאַנד ליגט אין די הענד פון היינריך הימלער און זיין שטעל־פערטרעטער היידריק. אונטער זיי שטעהט אַ ספּעציעלער שטאַב פון צוואַנציג מיטאַרבייטער, וועלכע קאָמאַנדעווען מיט דער שפּיאָנען־אַרמעע. דער שטאַב זאַמעלט ידיעות וועגען אַלץ, וואָס מען זאָגט און שרייבט אין דער וועלט איבער דייטשלאַנד. דאָרט איז אויך דאָ אַ גרויסער אינדעקס מיט די נעמען פון די אַגענטען אין אויסלאַנד און צענדליגער טויזענדער פאָטאָגראַפיעס פון דייטשע עמיגראַנטען און בכלל אויסלענדישע געגנער פון היטלעריזם. דער שטאַב האָט אויך געהיימע ראַדיאָ־סטאַנציעס און אַ שיפער־שפּראַך, זיך צו פאַרבינדען מיט די אַגענטען. די שפּראַך ווערט געביטען יעדען מאָנאַט.

די אַגענטען ווערען נישט בעצייכענט מיט זייערע נעמען, נאָר מיט נומערן און פאַרבען אויך. צום ביישפּיל, לעבען נומער 1 שטעהט דאָס וואָרט „ברוין“, מיינט עס, אַז דער אַגענט איז טעטיג אין די באַלקאַן־לענדער. איין אַגענט קען נישט דעם צווייטען, כאָטש ביידע אַרבייטען אין דער זעלביגער שטאָט. יעדער איינער איז אונטערגעוואָרפען אַ העכערען בעאַמטען, צו וועלכען ער דאַרף צושטעלען בעריכטען.

אָט איז אַן אויסצוג פון דעם בעריכט, וואָס דער לאָנדאָנער שפּיאָן האָט צוגעשיקט צו זיינע העכערע אין בערלין וועגען איין טאָג:

„דער עמיגראַנט, דער וו., איז לעצטע וואָך געווען זעהר טעטיג. מאָנטאָג האָט ער געהאַט זעקס בעזוכער. צווישען זיי זענען געווען דער געווערקשאַפטען־סעקרעטאַר וו. פון פּראָג און לאָרד ד. די איבעריגע פיר בעזוכער זענען אומבעקאַנטע, איך לייג דאָ ביי זייערע פאָטאָגראַפיעס. דער בעזוך פון געווערקשאַפטען־פיהרער האָט געדויערט צוויי שעה. לאָרד ד. איז געווען איבער אַ האַלבע שעה. דער טעלעפאָן פון עמיגראַנט איז שטענדיג פאַרנומען. ער האָט, ווייזט אויס, געפיהרט לאַנגע טעלעפאָן־שמועסען. ער האָט געגעסען מיטאָג אין מיטראָפּאָל־האָטעל, צוזאַמען מיטן' פּאָליטיקער ב. דאָס מיטאָג־עסען האָט געדויערט אַ שעה און 25 מינוט. דערנאָך איז ל. אַוועקגעפאָהרען אַהיים. זעקס אַ זייגער נאָכמיטאָג איז ער אַוועק אין אַ טעקסי צו דער פילם־געזעלשאַפט, וואו ער האָט בעזוכט די וויענער אַקטריסע ר. פון דאָרט איז ער געקומען צו זיך אַהיים. די ליכט אין זיין וואוינונג ווערט געברענט ביז 1.30 ביינאַכט“.

פון זכריה שוסטער

אָט אַזוי שילדערט דער נאַצי־שפּיאָן, ווי אַ דייטשער אַנטלאָפענער עמיגראַנט האָט פאַרבראַכט אַ טאָג אין לאָנדאָן. ער פאַרפעהלט נישט קיין איין מינוט. טויזענדער אַזעלכע בעריכטען געהען אַוועק קיין בערלין, כדי די נאַצי־אַטאַמאַנען זאָלען וויסען מיט אַלע איינצעלהייטען וועגען געגנער פון היטלעריזם.

די נאַצי־שפּיאָנען בעגנוגענען זיך אָבער נישט מיט בעריכטען און רייד. זיי טוען דירעקט זייער מערדערישע אַרבייט. ערשט איצט דערוויסען מיר זיך, ווער עס האָט אָרגאַניזירט דעם פּאָגראָם אויף יודען, אין קאָנסטאַנטין, אַלזשיר, און ווער עס העצט די אַראַבער אין די פראַנצויזישע קאָלאָניעס און אין ארץ־ישראל.

אין 1934 איז אָנגעקומען קיין ראָטערדאַם האָלאַנד, די דייטשע שיף „אָפּטימיסט“, כלומרשט אַרויפצונעהמען סחורה פון אַ שווייצאַרישער פירמע. די סחורה האָט געדאַרפט בעשטעהען פון טראַקטאָרען, קאָנסערווען א.א.וו.. ווען די סחורה האָט געדאַרפט אָנגעלאָדען ווערען, האָבען האָלענדישע בעאַמטע דערזעהען, אַז די שיף איז שוין אָנגעפּאַקט מיט קאַסטענס דייטשע ביקסען און רעוואָלווערן. דער קאַפּיטאַן פון דער שיף, וויזנער האָט דערקלערט, אַז זיין שיף פאָהרט צו די קאַנאַרישע אינזלען. דער פערטרעטער פון דער שווייצאַרישער פירמע, וואָס האָט געשיקט די סחורה מיט דער שיף, האָט אָבער געזאָגט, אַז די שיף געהט גאָר קיין אַפריקע. גערעכט איז געווען דער שווייצאַרישער סוחר.

ווען די שיף איז אָנגעקומען קיין ראָטערדאַם האָט זי געזאָלט מיטנעמען 10 נאַצי־שפּיאָנען — „געשטאַפּאָ“־אַגענטען — וועלכע זענען געפאָהרען קיין אַפריקע, און צוזאַמען מיט זיי איז אויך געווען איינער אַ פּערזאָן מיט'ן אַראַבישען נאָמען, עידי פראַ אַכמעד. דער „מאַכמעדאַנער“ איז געווען דער אויפזעהער איבער די ביקסען.

שפּעטערע אויספאָרשונגען האָבען בעוויזען, אַז די שווייצאַרישע סחורה איז נאָר געווען אַן אויסרייד און אָט די שיף האָט געהאַט דעם ציל צו פיהרען געוועהר קיין מאַראָקאָ צו די אַראַבער, וואָס זענען געגנער פון די פראַנצויזען און די יודען. עידי פראַ אַכמעד איז נישט געווען קיין מאַכמעדאַנער, נאָר אַ דייטש, אַ נאַצי־שפּיאָן, וועמענס אמת'ער נאָמען איז שעפער און וועלכער איז שוין לאַנג טעטיג אין מאַראָקאָ. אין 1932 איז ער געווען אין דייטשלאַנד, וואו מען האָט איהם אין די נאַצי־קרייזען גערופען „דער קליינער שוואַרצער“, דער גרויסער שטאָל־ און געוועהר־פאַבריקאַנט פריץ טהיסען, וועלכער האָט געהאָלפען היטלער'ן קומען צו דער מאַכט, איז שעפער'ס גוטער פריינד, און אָט דער שעפער — דער פערשטעלטער „מאַכמעדאַנישער“ נאַצי־שפּיאָן — האָט אויך אַן אויפגאַבע צו פאַרקויפען טהיסען'ס געוועהר אין אויסלאַנד. די שווייצאַרישע פירמע, וועלכע האָט כלומרשט געזאָלט שיקען קאָנסערווען, איז אין דער אמת'ן אַן אָפּטיילונג פון טהיסען'ס אינדוסטריעס.

די אַוואַנטורע איז אויפגעדעקט געוואָרען בעצייטענס פון דער האָלענדישער מאַכט. אָבער עס איז אַ פאַקט, אַז אַנדערע געוועהר־שמוגלערייען האָבען זיך יאָ איינגעגעבען. און אַז אַראַבער האָבען געשאָסען יודען מיט דייטשע קוילען.

דער אַנטיסעמיטיזם אין מאַראָקאָ ווערט דירעקט אָנגעפיהרט פון בערלין.

עס איז אַ פאַקט, וואָס ווערט בעשטעטיגט, מיט דאָקומענטען, אַז פאַר'ן יאָהר 1934 האָט געבעל־ס'עס פּראָפּאַגאַנדע־מיניסטעריום איבערגעשיקט קיין מאַראָקאָ, עגיפּטען און ארץ־ישראל נישט מעהר און נישט ווייניגער ווי דריי מיליאָן און זעקס הונדערט טויזענד מאַרק פאַר אַנטיסעמיטישער פּראָפּאַגאַנדע.

די פרוכט פון דער אַגיטאַציע איז געווען דער פּאָגראָם אויף יודען אין קאָנסטאַנטין.

צוויי נאָבעלע פּאַפּסטען
און זייערע פערטיידיגונגען פון יודען

שוידערליך טראַגיש איז די געשיכטע פון די יודען אין דעם לאַנגען גלות. כמעט יעדער טאָג פון יאָהר דערמאָהנט אין עפּעס אַ שרעקליך געשעהעניש, וואָס האָט געקאָסט יודישע לעבענס, און וואָס האָט פאַרביטערט דאָס לעבען פון גאַנצען יודישען פאָלק. אָבער ווי טראַגיש די יודישע געשיכטע איז וואָלט זי געווען נאָך טראַגישער, ווען עס וואָלטען זיך נישט געפונען די חסידי אומות העולם די נאָבעלע פערזענליכקייטען פון צווישען די נישט־יודען, וועלכע ערהויבען זיך איבער נידעריגע פאַנאַטיזם, איבער אַבערגלויבען און פאָראורטייל, און נעהמען די יודען אונטער זייער שוץ, פערטיידיגענדיג זיי געגען די ווילדע, פאַלשע בלבולים, וואָס כל המינים געמיינע און פאַרדאָרבענע העצער טראַכטען אויס געגען זיי.

אין די טעג פון די ימים־נוראים דערמאָהנען מיר זיך אין צוויי אַזעלכע נאָבעלע פערזענליכקייטען ביידע פּאַפּסטען, וועלכע האָבען זיך ערהויבען צו אַזאַ מדרגה, דאָס מען קען זיי אַריינרעכענען צווישען די חסידי אומות העולם.

איינער איז געווען דער פּאַפּסט קלעמענס דער זעקסטער, וועלכער האָט פאַרנומען דעם הויכען פּלאַץ פון 1342 ביז 1352. אין זיין צייט האָט געבושעוועט דער שוידערליכער שוואַרצער פּעסט, וואָס האָט אומגעבראַכט מיליאָנען מענשען און בעת וועלכער מ'האָט געמאַכט אויף די יודען דעם אכזריות'דיגען בלבול, אַז זיי האָבען די שוואַרצע פּעסט פאַראורזאַכט דורך דעם, וואָס זיי האָבען פאַר'סמ'ט די ברונימער עס איז גאַרנישט מעגליך זיך פאָרצושטעלען, וואָס פאַר אַ האַס עס האָט זיך פאַרשפּרייט געגען יודען דורך דעם שוידערליכען בלבול. עס זענען פאָרגעקומען שרעקליכע הריגות אויף זיי אין פיל לענדער, און הונדערטער טויזענדער יודען זענען אויסגעהרג'עט געוואָרען. אָט אין מיטען פון דעם האַס און גרויזאַמע רציחות, האָט זיך ערהויבען דער פּאַפּסט קלעמענט דער זעקסטער, און ער האָט אַרויסגעלאָזען דעם 26 סעפּטעמבער 1348, אַ בולע, אַ פּאַפּסטליכע פאַראָרדנונג, אין וועלכער ער האָט פאַרדאַמט אויף דעם ענטשידענסטען אופן דעם בלבול אויף יודען, אַז זיי זענען שולדיג אין דער שוואַרצער פּעסט, און האָט ערקלערט, אַז דער דאָזיגער בלבול פון פאַר'סמ'ען די ברונימער איז דורכאויס פאַלש און לעכערליך. ער האָט אויך בעפוילען, אַז מען זאָל יודען נישט צווינגען צו שמד, מען זאָל זיי לאָזען אָפּהיטען זייערע שבתים און ימים־טובים מען זאָל זיי רעספּעקטירען, מען זאָל זייערע בתי הקברות נישט מחלל זיין, און מען זאָל פון זיי נישט אויספּרעסען קיין געלד. עס איז גאָרנישט אָפּצושאַצען דעם ווערט פון קלעמענט דעם זעקסטענס נאָבעלען אַקט. זיין בולע האָט אַפילו נישט אָפּגעשטעלט דעם שוידערליכען בלבול און די ווילדע הריגות אויף יודען, דאָך האָט עס געהאָלפען איבערהויפּט איז עס געווען אַ טרייסט, און אַ שטיצע פאַר די שפּעטערע צייטען, וואָס דער פּאַפּסט גופא גלויבט נישט אין דעם שקר, און פאַרדאַמט די רציחות.

דער צווייטער, זעהר נאָבעלער פּאַפּסט, איז געווען קלעמענט דער פערצענטער, וועלכער האָט פאַרנומען דעם הויכען אַמט פון 1769 ביז 1775. זיין חשיבות ביי יודען איז זעהר גרויס. נאָך איידער ער איז געוואָרען פּאַפּסט, ווען ער איז נאָך געווען קאַרדינאַל, און האָט געהייסען לאָרענצאָ גאַנגאַנעלי, איז ער בעאויפטראַגט געוואָרען פון דעם פּאַפּסט בענעדיקט דעם פערצענטען, אַז ער זאָל אויספאָרשען די עלילת־דם געשיכטען וואָס האָבען צו יענע צייט זיך שטאַרק פאַרשפּרייט אין פּוילען. קאַרדינאַל גאַנגאַנעלי האָט די זאַך גרינדליך אויסגעפאָרשט און ער האָט אַרויסגעלאָזען אַ מעמאָראַנדום, וואָס איז דער וויכטיגסטער היסטאָרישער דאָקומענט אין שייכות צו די בלוט־בלבולים געגען יודען. אין דעם מעמאָראַנדום האָט ער פאַרדאַמט די בלבולים, זיי ערקלערט פאַר גרינדליך פאַלש, ער האָט אויך אָנגעוויזען מיט די נויטיגע היסטאָרישע דאַטען, אַז די פּאַפּסטען, אַפילו אין מיטעלאַלטער האָבען געהאַלטען די ריטואַל־מאָרד־בלבולים אויף יודען פאַר פאַלש, ליגנעריש און בעטריגעריש. דער דאָזיגער מעמאָראַנדום איז צוגעשטעלט געוואָרען דעם 24 סעפּטעמבער 1758, און ער האָט זעהר פיל בייגעטראָגען צו פאַרלייכטערען די לאַגע פון די יודען, בעזונדערס פון יענע, וועלכע האָבען זיך געפונען אונטער פּאַפּסטליכען רשות. עס פאַרשטעהט זיך אַז שפּעטער, ווען קאַרדינאַל גאַנגאַנעלי איז אַליין געוואָרען פּאַפּסט קלעמענט דער פערצענטער האָט ער פאָרטגעזעצט זיין נאָבעלע קאָרעקטע בעציהונג צו יודען.

(„ציימיי“). **היסטאָריקוס.**

דער פערשטאָרבענער הרב בנימין ברוך גוטה איבערגעלאָזט זיין ביבליאָטעק פאַר דער לובלינער ישיבה

ניו־יאָרק (יט"א) אין עלטער פון 80 יאָהר איז דאָ געשטאָרבען איינער פון די בעדייטענדסטע רבנים אין אַמעריקע הרב בנימין ברוך גוטה. הרב גוטה, וועלכער שטאַמט פון אונגאַרן, האָט מיט 40 יאָהר צוריק איבערגענומען דעם כסא הרבנות אין דער „חתם סופר שוהל“ אין ניו־יאָרק. 12 יאָהר צייט איז הרב גוטה געווען פּרעזידענט פון „אַגודת הרבנים“ און האָט פאַרפאַסט אַ רייהע ספרים דערונטער דאָס גרויסע ווערק „שיטה מקובצת החדש על רוב ש"ס, וואָס טראָגט אַ ענציקלאָפּעדישען כאַראַקטער.

דעם פערשטאָרבענעם האָבען מספּיד געווען פיל רבנים.

די ווערטפולע ביבליאָטעק פון פערשטאָרבענעם וועט אין הסכם מיט זיין לעצטען ווילען בעקומען די לובלינער ישיבה.

קאַץ און מויז
(דערצעהלונג) • פון דוד פינסקי

— 4. —

ליבכען האָט אויסגעכאַפּט דעם קלאַנג פון דער דייטשער שפּראַך, ווען זיי זענען נאָך געווען ווייט. איהר גאַנצע בענקעניש איז אויפגערירט געוואָרען אין איהר. אַ פאַרלוירען קינד האָט דערהערט די שטים פון איהר מוטער. ווען זי האָט דערזעהען די אָנקומענדיגע מענער, האָט אַ ריס געטאָן אין האַרצען. זי האָט געוואוסט, אַז זי זעהט פאַר זיך איהרע ערגסטע שונאים, צוויי נאַציס. אָבער זי האָט נישט געהאַט דעם ווילען צוריק אַוועקצולייגען זיך. זי איז געבליבען האַלב אויפגעזעצט און געקוקט אויף די ביידע גערמאַנען מיט ווייטאָג און בענקעניש. אַן אומשולדיג־געשלאָגענע וואָס וויל, אַז איהרע שלעגער זאָלען וויסען, אַז זיי האָבען געשלאָגען אַ גאַנץ אומשולדיגע, אָבער זי טראָגט אויף זיי קיין כעס נישט.

די ביידע האָבען זי בעמערקט. דער יונגערער האָט שוין געוואָלט מיטן עלענבויגען אויפמערקזאַם מאַכען דעם עלטערען אויף דעם שיינעם מיידעל, וועלכע ער האָט דערזעהען. אָבער ער האָט אויך דערזעהען דעם יונגעמאַן, וואָס האָט צו איהר גערעדט, און זיין בליק האָט זיך פאַרפינסטערט, זיין שטערן איז אָנגעקנייטשט געוואָרען מיט רוגזה. זיינע ליפּען האָבען זיך פאַרקרימט אין האַס און פאַראַכטונג. צוקומענדיג און פאַרבייגעהענדיג, האָט ער אַוועקגעקוקט אָן אַ זייט, נישט געוואָלט מטמא זיין זיין בליק מיט דעם אָנבליק פון די יודען. דער עלטערער אָבער האָט נישט אַוועקגענומען זיינע אויגען פון דער שיינער מיידעל, געקוקט אויף איהר מענליך־זיגעריש; געלאַזט איהר וויסען, אַז ער איז פאַראינטערעסירט. ווען ער איז פאַרבייגעגאַנגען, האָט ער, נאָך עטליכע שריט, אַ קוק געטון אויף הינטען.

שקלאָווער האָט איבערגעריסען זיין בעגייסטערטע דערציילונג, אַ קוק געטון אין דער זייט פון דעם מיידעלס בליק.

„דאָס זענען די ריכטיגע“, האָט ער שטיל אַרויסגערעדט.

אויך זילבערמאַן איז אויפמערקזאַם געוואָרען, האָט אַרויסגעקוקט פון בוך. צוערשט אויף דעם מיידעל — וואָס האָט זי זיך אַזוי אַ הויב געטון? דערנאָך אויף שקלאָווערן — וואָס איז ער פּלוצלונג אַנטשוויגען געוואָרען? און ענדליך אויף די צוויי צוקומענדיגע דייטשען. ער האָט אַ ווילע געהאַלטען אויף זיין בליק, איז אָנגעפיהלט געוואָרען מיט ווידערווילען און פאַראַכטונג, אַ קרים געטון זיך ביים אָנבליק פון דעם מאָנאָקאַל און די דועל־שניט, ווי פון עפּעס זייער לעכערליכעס און אומזיניגעס, צוריק אַ קוק געטון אויף דעם מיידעל, בעמערקט דעם בעטלער־בליק אין איהרע אויגען; בעשלאָסען ביי זיך, אַז זי איז נישט בעסער פאַר זיי, און בעהאַלטען זיך ווידער הינטער זיין בוך.

ליבכען האָט נאָכגעקוקט די ביידען, אויפגעכאַפּט דעם בליק פון דעם עלטערען, ווען ער האָט אַ קוק געטון אויף הינטען; געוואוסט, אַז זיי וועלען באַלד ווידער פאַרבייגעהן, און דער איינער וועט ווידער אויף איהר קוקען, און זי וועט הערען די דייטשע שפּראַך עכט־גערמאַניש געשפּראָכען, און איז געווען פול דערוואַרטונג. זי האָט איצטער נישט געוואָלט איהרע ביידע שכנים. זיי זענען איהר געווען שווער און איבעריג. געוואונשען, זיי זאָלען צו איהר נישט רעדען, געוואָלט זיין אַליין. זי איז אַראָפּ פון איהר שטול, אַוועק צו דער שיף־פּאַרענטשע, אַוועקגעשטעלט זיך און געקוקט אויף דעם שפּיל פון די כוואַליעס, געהערט די דייטשע שטימען און מיט יעדען פיבער געוואַרט אויף זייער פאַרבייגעהן.

ווען זי וואָלט זייער געשפּרעך געהערט!

„אַ יודישקע!“ האָט בייז אַרויסגעשפּיגען דער יונגערער.

„אַ פּראַכטשטיק!“ האָט זיך בעלעקט דער עלטערער.

„אַ יהודית, וואָס דערמאָרדעט דעם האָלאָפערנעס“!

„איך וואָלט געוואָלט זיין איהר האָלאָפערנעס, און איך פאַרזיכער דיר, זי וועט מיר נישט דערמאָרדען“.

„איך האָב פאַרלוירען פאַר זיי יעדען אַפּעטיט“.

„איך בין נאָר געוואָרען מעהר אויסקלייבעריש. ווען שוין אַ יודישקע, מוז עס זיין אַ פּראַכטשטיק, ווי די דאָ“.

„דו קענסט עס דאָך נישט מיינען! וועסט דאָך מיט איהר נישט פאַרבינדען זיך“.

(ווייטער מאָרגען)

יודישע פליטים פון דייטשלאנד אין זייער נייער היים

(ספעציעלע קארעספאנדענץ פון ארץ-ישראל)

פון ז. קאסטלער

באלד ווי ס׳האט זיך אנגעהויבן די נייע יודישע איינוואנדערונג „אויס דייטשלאנד", איז אין ארץ-ישראל געגרינדעט געווארן א „ועד המאוחד" (פעראייניגטער קאמיטעט), וועלכער איז צוזאמענגעשטעלט געווארן פון פערטרעטער פון אלע וויכטיגע יודישע אינסטיטוציעס און ארגאניזאציעס אין לאנד, און זיין הויפט-צוועק איז געווען: זאמלען געלד אין ארץ-ישראל און זארגען פאר די ערשטע באדערפענישן פון די איינוואנדערנדע דייטשע יודען, און ווי ווייט מעגליך לינדערן זייער שווערע לאגע אלס פליטים און נייקומער.

דער דאזיגער קאמיטעט האט, אלזא, געזארגט דער עיקר פאר דעם היינט פון די נאציסטישע קרבנות.

די „התאחדות עולי גרמניה" וועלכע איך וועל בעצייכענען מיט „ה.ע.ג.", ווי מען רופט זי דא, אין ארץ-ישראל — די דאזיגע ארגאניזאציע איז שוין געשאפן געווארן מיט דעם צוועק: צו זארגען פאר דעם ווירטשאפטליכען און קולטורעלען וואוילזיין פון די זעלבע נייע יודישע איינוואנדערער „אויס דייטשלאנד", אזוי ווי אין שטאט אזוי אויך אין דארף, אויף דעם קאלאניזאציאנס-געביט, וואס מיינט אין קורצען: זארגען אויך פאר דעם „מארגען" פון די זעלבע יודען.

אויף דער איניציאטיוו פון דער „ה.ע.ג." האט דער דערמאהנטער „ועד המאוחד" מיט איהר צוזאמען געגרינדעט א קאמיטעט פון פערטרעטער פון דעם יודישען נאציאנאל-פאנד, פון דעם אגריקולטורעלען דעפארטאמענט און די אגריקולטורעלע פערזוכס-סטאציע פון דער דזשואיש איידזשענסי, פון דעם „מרכז חקלאי" (אגריקולטורעלער צענטער) פון דער „הסתדרות" (ארגאניזאציע פון די יודישע ארבייטער אין ארץ-ישראל), פון דער „התאחדות האכרים" (קאלאניסטען-פערבאנד) און פון די גרויסע פריוואט-קאלאניזאציאנס - געזעלשאפטען.

און די ערשטע רעזולטאטען פון דאזיגען קאמיטעט׳ס ארבייט זענען געווען די פאלגענדע:

דער יודישער נאציאנאל-פאנד האט פאר דער קאלאניזאציע פון די נייע איינוואנדערער, פון דייטשלאנד, בעשטימט צוויי גרויסע באדען-שטחים אין עמק זבולון (חיפה בעי) אין עמק חפר (וואדי חאווארית), ווי אויך צוויי היבשע באדען-שטחים אין באר-טוביה און נענה.

די פיק״א האט אין איהר קאלאניע פרדס-חנה בעגעבען באדען פאר נייע 40 קאלאניסטען.

און דער עמוירדזשענסי-פאנד (קרן העזרה) האט איינגעשטימט צו קאלאניזירען, מיט זייבע מיטלען, 45 פאמיליען פון דיזעלבע איינוואנדערער אויף דעם דערמאהנטען נאציאנאל-פאנד׳ס באדען אין באר-טוביה.

מיט דער הילף פון דעם „מרכז חקלאי" פון דער הסתדרות, האבען די קבוצות און קבוצים (די קאלעקטיווע ישובים אויפ׳ן נאציאנאל-פאנד׳ס באדען) געשאפען ביי זיך די אויפנאהמס-מעגליכקייטען פאר הונדערטער נייע איינוואנדערער, וועלכע דער „ועד המאוחד" מיט זייבע מיטלען, האט פערזארגט מיט צעלטען און בעטען, און אין איניגע פונקטען זענען אויך אויפגעשטעלט געווארן באראקען, אזוי אז שוין אין ערשטען יאהר פון דער איינוואנדערונג פון די דייטשע יודען, האבען די קבוצות און קבוצים אויף דעם נאציאנאל-פאנד׳ס באדען שוין אויפגענומען ביז 900 פערזאן.

צוזאמען דערמיט זענען אויף דער איניציאטיוו פון דער „ה.ע.ג."ס ארבייט-אפטיילונג און מיט די מיטלען פון דעם „ועד המאוחד", געגרינדעט געווארען צוויי זעלבסטשטענדיגע קאלעקטיווען מיט דעם נאמען „חברות", פון וועלכע איינער ארבייט לויך ארבייט אין די יודישע קאלאניעס פון שרון און דער צווייטער אין די יודישע קאלאניעס פון יהודה.

פון „ועד המאוחד"ס מיטלען האט דער יודישער נאציאנאל-פאנד בעקומען 2000 פונט, מיט וועלכע ער האט פערגרעסערט דעם באדען-שטח פון דעם ישוב „נענה", אויף זיין באדען, און אזוי ארום געשאפען די מעגליכקייט פאר דער קאלאניזאציע פון ביז 200 נייע איינוואנדערער אין דעם זעלבען ישוב נענה, וועלכער ציילט איצט שוין איבער דריי הונדערט מיטגלידער.

שוין אין סאמע אנהויב פון איהר עקזיסטענץ האט זיך די „ה.ע.ג." איבערצייגט אין דער נויטוועגדיגקייט פון „הכשרה", דאס הייסט: פארבערייטען די איינוואנדערער פאר דער עקזיסטענץ אין זייער נייער היים, דורך איבונג אין פערשידענע ארבייטען און פאכען, דערהויפט די פאמיליע לייט פון מיטעלשטאנד, און בעזונדערס אין דארפישע ארבייט: און די ערשטע, וועלכע האבען אויף זיך גענומען די אויפגאבע פון דער הכשרה-ארבייט זענען געווען די קאלאניסטען פון נהלל (אויפ׳ן נאציאנאל-פאנד׳ס באדען), און טראץ דעם, וואס פיל פון די דאזיגע קאלאניסטען היטען זעהר שטרענג דעם פרינציפ פון אייגענער ארבייט, זענען דאך אין דער דאזיגער קאלאניע איינגעארדענט געווארען פיל דייטשע יודען ביי דער הכשרה-ארבייט.

די גאנצע דערמאהנטע אזוי וויכטיגע און נויטיגענדיגע הילפס-ארבייט פאר די נאציסטישע קרבנות איז אבער דאך נאך נישט געווען פולשטענדיג געזיכערט פינאנציעל און ארגאניזאטאריש, ביז די דזשואיש איידזשענסי האט געגרינדעט איהר אפטיילונג מיט דעם טיטעל: „סענטראל ביורא פאר די סעטלמענט אוו דזשוירמען דזשוס" (צענטראלע ביורא פאר דער קאלאניזירונג פון די דייטשע יודען), און זייט דער „ועד המאוחד" איז אויפגעלעזט געווארען, בעשעפטיגט זיך שוין די דאזיגע צענטראלע ביורא פון דער איידזשענסי, מיט דער לאנדווירטשאפטליכער קאלאניזאציע פון די נאציסטישע קרבנות.

די לאנדווירטשאפטליכע אפטיילונג פון דער „ה.ע.ג." איז געווארען אן אפיציעלע אינסטיטוציע פון דער דערמאנטער צענטראלער ביורא, און האט אויף זיך גענומען, א גאנץ נייע, זעהר וויכטיגע און נויטווענדיגע ארבייט, וואס זי טוט אזוי קארעקט, גרינדליך און פאלקאם, ווי נאר ריכטיג קולטורעלע הומאנע און פערטרויענסווערטע מאדערנע מענשען קענען און דארפען דאס טון.

קיין וואונדער אלזא, וואס די רעזולטאטען פון דער דאזיגער ארבייט זענען אזוי גלענצענד.

אביסעלע קיביץ
(הומאר פון טאג)

(ארץ ישראל הומאר).

א לאדזער יוד איז געקומען אין תל-אביב, וואו ער האט בעגעגענט זיינעם א בעקאנטען פון לאדז. וועלכער איז אין ארץ ישראל שוין זייט איניגע יאהרען. דער יוד איז דעם לאדזער גאסט שולדיג געוועזן הונדערט זלאטעס. וועלכע ער האט ביי איהם געליהען אין לאדז אוידע רער איז אפגעפאהרען נאך ארץ ישראל.

— שלום! — ווענדעט זיך דער אקארשט געקומענער צו דעם תל-אביבער תושב, — אפשר וואלסטו שוין דא מיר אפגעגעבען דעם חוב?

— מיט וועלכע געלד ווילסטו זאל איך דיר אפגעבען דעם חוב — פרעגט דער תושב — מיט פוילישע זלאטעס אדער מיט ארץ ישראלדיגע פונטען?

— וואס איז דען דער אונטערשיד? — פרעגט דער גאסט.

— אויב זלאטעס, וועסטו נישט קריגען אפילו קיין איינציגע זלאטע, און אויב פונטען, וועסטו נישט קריגען אפילו קיין איינציגען פונט, — האט דער שולדיגער געענטפערט.

* * *

א פוילישער יוד אקארשט געקומען פון פוילען אין תל אביב האט שפאצירט איבער די גאסען פון שטאט. בעוואונדערט איהר רייכקייט, שעהנקייט און גרויסקייט. אזוי לאנג און אזוי פרייט ביז ער איז זעהר מיד געווארען. ער איז געקומען צו א פרייען פלאץ, האט זיך דארט געלעגט אפרוהען און איז איינגעשלאפען. נאך צוויי שטונדען שלאפען האט ער ערוואכט און האט זיך דערזעהען ליגען אין א צימער אויף דער פאדלאגע. „וואס איז דאס"? — האט ער אויסגעשריגען א פערוואונדערטער.

— שרעקט זיך נישט פעטער, — האט איהם אנ׳ארבייטער בערוהיגט — וועהרענד איהר זענט געשלאפען האבען מיר אויף דעם פרייען פלאץ אויסגעבויט א הויז.

דאס לעבען אין ארץ-ישראל
ידיעות פון דער יודישער טעלעגראפען-אגענטור

תפיסה און דעפארטאציע פון „אונלעגאלע" עולים.

ירושלים (יט״א) דער ריכטער אין מנדל גד האט בעטראכט דעם פראצעס פון 5 יודען פון פוילען און רומלאנד, וועלכע זענען אריינגעקומען קיין ארץ ישראל דורך סאיד אהן וויזעס. אלע אונלעגאלע זענען פערמשפט געווארען צו א חודש תפיסה יעדער און דעפארטאציע.

פערשארפטע אקציע געגען דער „אונלעגאלער" עליה.

ירושלים (יט״א) „פעלעסטין" טיילט מיט, אז דער פאליציי-אינספעקטאר רוים איז צוריקגעקומען פון לבנון, וואו ער האט פערבראכט א קורצע צייט. די רייזע פון קאפיטאן רוים האט בעצוועקט אנצונעמען שריט, וואס זאלען אונמעגליך מאכען די „אונלעגאלע" עליה דורך דער גרעניץ פון לבנון.

ירושלים (יט״א) א סירישער יוד, וועלכער איז געקומען אהן א וויזע קיין א״י און איז ארעסטירט געווארען אין ירושלים, איז פערמשפט געווארען אויף א חודש תפיסה און דעפארטאציע.

די פאליציי האט ארעסטירט א שאפער פון אמאן, וועלכער האט אין זיין אויטא געבראכט קיין א״י א יודישע פרוי פון איראק. דער שאפער איז פערמשפט געווארען צו 15 טעג ארעסט.

וואהלען אין ארבייטער - ראט אין נס-ציונה.

ירושלים (יט״א) אין נס-ציונה זענען פארגעקומען וואהלען צו דעם ארטיגען ארבייטער-ראט. פון די 650 וואהל-בערעכטיגטע האבען אפגעגעבען זייערע שטימען 445 (68,5 פראצ.). די ליסטע פון מפא״י האט בעקומען 263 שטימען (7 מאנדאטען) השומר הצעיר — 116 שטימען (3 מאנדאטען) און פועלי-ציון לינקע 60 שטימען (איין מאנדאט).

„דזשואיש קראניקל" פערבאטען אין איראק.

ירושלים (יט״א) די רעגירונג פון איראק האט פערבאטען אריינצופיהרען אין לאנד די לאנדאנער יודישע צייטשריפט „דזשואיש קראניקל". דערפאר וואס אין דער צייטונג זענען ערשינען ידיעות וועגען רדיפות אויף יודען און בעזונדערס אויפן ציוניזם אין איראק.

פון דער יודישער אויפבוי-ארבייט אין ארץ-ישראל

ירושלים, (יט״א) אין נהלל איז מען צוגעטרעטען צו בויען נייע 35 הייזער. די בוי-קאסטען פון א הויז בעטרעפען פון 220 ביז 250 פונט. ביי די בנינים וועלען געפינען בעשעפטיגונג ארטיגע יודישע ארבייטער.

ירושלים (יט״א) די געזעלשאפט „ניר" האט פערעפענטליכט א טעטיגקייטס-בעריכט פאר׳ן ערשטען האלב-יאהר 1935, פון וועלכען עס איז צו זעהען, אז די געזעלשאפט האט אין דער צייט ערטיילט הלוואות אויף פערשידענע צוועקען (בויען הייזער, וואסער-אינסטאלאציעס א. ד. גל.) אויף א סומע פון 147.000 פונט. דער גרונד-קאפיטאל פון „ניר" איז שוין איצט געשטיגען ביז 75.000 פונט. נישטא כמעט קיין איין ארבייטער-ישוב אין א״י, וועלכען „ניר" זאל נישט האבען ערטיילט קיין קרעדיט-הילף.

ירושלים, (יט״א) די גדרה, די קאלאניע פון די בילו׳צעס, ווערט לעצטענס אלץ מעהר פערווירקליכט דער פרינציפ פון יודישער ארבייט. מיט דריי יאהר צוריק זענען דארט געווען סך-הכל 17 יודישע ארבייטער, היינט זענען אין גדרה בעשעפטיגט 200 יודישע ארבייטער. אין דער אינדוסטריע איז דער פרינציפ פון יודישע ארבייטער פערווירקליכט אויף 100 פראצ. די טאג-לוין פון לאנדווירטשאפטליכע ארבייטער בעטרעפען פון 175 ביז 200 מילס. אין גדרה איז טעטיג א ספעציעלע קאמיסיע פאר ארבייטס-ענינים, וואס גלייכט אויס אלע סכסוכים. די קאמיסיע בעשטעהט פון צוויי פאר שטעהער פון ראט פון דער קאלאניע, און 2 פונט ארבייטער-ראט. אויב עס איז נויטיג, ווערט דער שטרייט איבערגעגעבען דעם ארביטראזש פון ועד

ירושלים (יט״א) די א״י-רעגירונג האט בעשלאסען צו בויען ארום ירושלים א שאסע, וואס וועט זיין בּרייט 30 מעטער. דער שאסע, וואס וועט קאסטען א-פאר טויזענד פונט, וועט זיין פון גרויס בעדייטונג פאר דער ענטוויקלונג פון ארץ-ישראל.

מצד יפו און טול כרם ווערען געפיהרט אונטערהאנדלונגען, מיט די יודישע קאלאניעס אויף צפון פון כפר סבא (צופיה, קלמניה, תל-אשר, רמת-הכובש א. אנד.) און איניגע פריוואטע יודישע באדען-בעזיצער וועגען בויען א שאסע דורך די דאזיגע יודישע ישובים ביז דער באהן-סטאציע קלקיליה. דער שאסע פון כפר-סבא פירט ווי בעקאנט, בלויז דורך די גרויסע יודישע קאלאניעס אין שרון. גלייכצייטיג זאל איבערגערוקט ווערען די באהן-סטאציע, וואס עס וועט קורצען דעם וועג מיט איניגע קילאמעטער. די בוי-קאסטען פון דעם שאסע זענען בערעכנט אויף 22.000 פונט. א העלפט פון דער סומע זאלען דעקען די יודישע ישובים.

ווי מען טיילט מיט, ווערען אויך געפיהרט פערהאנדלונגען וועגען א שאסע פון תל-מאנד ביז דער באהן-ליניע.

תל-אביב (יט״א) אין פערגאנגענעם שול-יאהר האבען זיך אין די שטאטישע שולען פון תל-אביב געלערנט 8187 קינדער, 4082 יונגלעך און 4105 מיידלעך.

פון אפריל 1934 ביז אפריל 1935 זענען אין דעם שטאטישען „הדסה"-שפיטאל אין תל-אביב אנגעקומען 5786 קראנקע, אויסגעשריבען האבען זיך 5369 פאציענטען, געשטארבען — 337 (די שטערבליכקייט בעטרעפט 5 פראצ. פון דער צאהל קראנקע).

Dr. med.
HALTRECHT
ספעציעל-ארצט פאר הויט,- געשלעכטס-קראנקהייטען און מענער-שוועכע
פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21
נעהמט אן פון 8 פריה ביז 2 מיטאג און פון 5 ביז 9 אוונט
זונטאג פון 1—10 פארמיטאג. אלע ארט אנאליזען
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזן

„א פארק פון פליהערס"

אונטער אט דעם קעפעל דרוקט די „פראוודא" פון 18-טען אויגוסט א לייט-ארטיקעל, וואס איז אויסען נאך מעהר צוצוציהען די סאוויעטישע יוגענד צו דער לופט-פליהעריי, וועלכע איז שטארק ענטוויקעלט אין סאוויעטען-פערבאנד. דער דאזיגער צוועק איז זעלבסטפערשטענדליך. מ׳שמועסט אזוי שטארק וועגען קריג אין אונזערע טעג, אז ס׳איז כמעט קיינער מעהר נישטא, וואס זאל צווייפלען אז די צווייטע, גרויסע וועלט-מלחמה שטעהט ביי דער טיר. ראטענלאנד האט א בעזונדערע אורזאך צו זיין גרייט צו מלחמה, ווייל עס איז אן אפענער סוד, אז אין אט דער צווייטער מלחמה וועט נאצי-דייטשלאנד זיין די אנגרייפערין און אז איהרע אטאקעס וועלען אין דער ערשטער ליניע זיין געווענדעט געגען דער סאוויעטישער מלוכה.

נו, אין יעדער איצטיגער מלחמה וועט די לופט-פליהעריי שפילען די סאמע ערשטע ראלע. ווייל מען אין ראטענלאנד זיין גרייט פאר יעדער צרה, מוז מען דארט האבען דעם מעגליכסט-בעסטען לופט-פלאט און ענטוויקלען די בעסטע, געשיקסטע און געוואגטסטע פליהער.

שרייבט די „פראוודא" וועגען אט דעם ענין: „די אוויאציע (לופט-פליהעריי) איז געווארען די געליבטע שאפונג פון אונזער פאלק. ס׳לאנד כאַ וועט און פיעשטשעט זי, ווי א מוטער איהר אומשעצבאר קינד. די געקליבענסטע, בראווסטע און איבערגעגעבענסטע פון דער סאוויעטישער יוגענט פיהרען אן די שטאלצע שיפען פון דער גרויסער לופט-מלוכה. די פליהערס זענען אונזער שטאלץ, אונזער פעסטע האפענונג, א מוסטער און ביישפיל פון געטרייעסטען דינען דער אויפגאבע פון דער סאציאליסטישער רעוואלוציע.

„די שטאלצע סאקאלען פון אונזער מוטערלאנד — אזוי האט די פליהער אנגערופען סטאלין. נישטא קיין פערגלייך, וואס זאל בעסער כאראקטעריזירען די סאוויעטישע פליהערס, ווי אט די סטאלינשע געפליגעלטע ווערטער. נישטא קיין פויגעל, וואס זאל זיין מוטיגער, ווי א סאקאל, און נישטא קיין פליהער, וואס זאל זיין בראווער ווי אונזערע יאטען".

טאמער וועלען זיך געפינען אזעלכע, וואס געדענקען די אמאליגע באלשעוויסטישע שפראך און וועלען זיך וואונדערן אויף דער היבשער פאר-ציע צוקער, אויב נישט סאכארין, וואס איז אריינגעלייגט געווארען אין אט דעם לייט-ארטיקעל פון דער „פראוודא", וועלען זיי נאר בעווייזען, אז זיי קאנען נישט גוט דעם איצטיגען קורס, די היינטיגע ליניע, אזוי לאקריצדיג, אזוי זיס-פאטריאטיש מוז מען רעדען אין דער איצטיגער עפאכע פון אפיציעלען באלשעוויזם.

ווייטער ווייזט דער ארטיקעל אן, אז כאטש די דערפאלגען פון דער סאוויעטישער אוויאציע זענען זעהר גרויס, איז נאך אלץ פאראן גענוג ארט פאר בעסער, — ספעציעל אין דער פראדוקציע פון פליה-מאשינען. דערצו, צום בעזייטיגען די עקזיסטירענדע פעהלערן רופט טאקע די „פראוודא" עס איז נויטיג, יעדערט אנגעוויזען צו געדענקען, אז אין דער לופט-פליהעריי איז נישטא אזא זאך, ווי הויפט-זאך און נעבען-זאך. יעדער דעטאל, אויך דער מינדסטער איז וויכטיג, ווייל אין אט דעם דעטאל ווענדט זיך גאנץ אפט דער גאנצער דערפאלג פון דער מאשין און פון דער לופט-רייזע. וואס זי מאכט. עס דארפען נאך שטרענגער ארגאניזירט ווערען אלע צווייגען פון דער פליהעריי און בעזונדערס די פליה-קלובען, וואס כאפען ארום יענע יוגענד, פאר וועלכער פליהעריי איז געווארען א גרויסער אידעאל. די דאזיגע יוגענד רייסט זיך צו די פערשידענע צווייגען פון דער אוויאציע, און מען דארף מיט אלע כחות בעפרייען אט דאס שטרעבען.

Doktór
Z. Henrykowski
ספעציאל-ארצט פאר ווענערישע הויט-קראנקהייטען און מענער-שוועכע
טראגוטא 9
טעל. 262-98
נעהמט אן פון 8—11 און פון 6—9 אווענד. זונטאג פון 9 פריה ביז 12.30 בײטאג.
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזן